

Kentsel Yönetişimde Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasının Kurumsallaşması: Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planlarının (2016-2020 ve 2021-2025) Karşılaştırmalı Analizi

*Institutionalisation Of Gender Mainstreaming In Urban Governance:
A Comparative Analysis Of Barcelona's Gender Justice Plans
(2016–2020 And 2021-2025)*

Beyza GÜNGÖR*

Özet

Kentsel alanlar hızla genişlemesine rağmen, bu dönüşüm süreçlerinde kadınların özgül ihtiyaç ve riskleri çoğu zaman yeterince dikkate alınmamaktadır. Kadınlar kentsel yönetişimde politika oluşturma ve karar alma süreçlerine katılma hakkına sahip olmakla birlikte, yaş, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, din, sosyo-ekonomik statü ve engellilik gibi çoklu eşitsizlik eksenleri (intersectionality) nedeniyle bu süreçlere katılımında önemli yapısal engellerle karşılaşmaktadır. Bu durum, politika yapım süreçlerinde kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı kurumsal mekanizmaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, kamu politikalarının tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin sistematik biçimde entegre edilmesini ifade eden toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması (gender mainstreaming) yaklaşımı öne çıkan stratejilerden biridir.

Kent politikalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin yatay entegrasyonunu analiz etmek, kadınların karar alma süreçlerine katılımına etkisini değerlendirmek açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma, Barselona örneği üzerinden toplumsal cinsiyet odaklı eylem planlarını incelemekte ve bu politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği açısından sunduğu imkânları tartışmaktadır.

Çalışmanın temel amacı, Barselona Belediyesi'nin 2016–2020 ve 2021–2025 Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları üzerinden toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının yerel yönetim düzeyinde nasıl kurumsallaştığını ve kentsel politika

58

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, İstanbul-Türkiye, beyzagngor@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6072-2334

Geliş/Submitted: 15.04.2026 | **Kabul/Accepted:** 03.06.2026

Atıf/Cite: Güngör, B. (2026). Kentsel Yönetişimde Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasının Kurumsallaşması: Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planlarının (2016-2020 ve 2021-2025) Karşılaştırmalı Analizi. *Publicus*, (5), 58-115.

süreçlerine nasıl entegre edildiğini analiz etmektir. Çalışma, toplumsal cinsiyet perspektifinin belediye yönetiminin karar alma, b t celeme, katılım, politika tasarımı ve izleme-değerlendirme süreçlerine hangi araçlarla entegre edildiği sorusuna odaklanmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemine dayalı karşılaştırmalı doküman analizi yaklaşımıyla yürütülmüştür. Çalışmada Barselona Belediyesi'nin Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları, ilgili kurumsal raporlar, politika belgeleri ve izleme-değerlendirme dokümanları incelenmiştir. Analiz sürecinde kurumsal kapasite, yatay entegrasyon, katılımcı yönetişim, kesişimsellik, uygulama araçları ve politika değerlendirme mekanizmaları temel ölçütler olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın bulguları, Barselona  rneğinde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının yalnızca söylemsel bir eşitlik politikası olarak değil, belediye yönetiminin bütününe yayılan kurumsal bir yönetişim stratejisi olarak yapılandırıldığını göstermektedir. Özellikle ikinci plan döneminde kesişimsellik yaklaşımının güçlendiği, katılımcı mekanizmalarının genişlediği, toplumsal cinsiyet b t celemesi ve etki değerlendirme araçlarının sistematikleştiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kurumsal kapasite farklılıkları, uygulama açığı ve politika çıktılarının  l  lmesine ilişkin sınırlılıkların devam ettiğini de ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak çalışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel yönetim düzeyinde kurumsallaşmasının yalnızca hukuki düzenlemelere değil; siyasal irade, kurumsal koordinasyon, feminist hareketlerin etkisi ve katılımcı yönetişim kapasitesi gibi çok boyutlu faktörlere bağlı olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, ilgili literatüre yerel düzeyde kurumsal dönüşüm süreçlerini karşılaştırmalı olarak analiz ederek katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Barselona Toplumsal Cinsiyet Adalet Planları, Cinsiyete Duyarlı Kent Politikaları, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri, Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması

Abstract

Although urban areas are expanding at an unprecedented pace, the specific needs, experiences, and risks faced by women remain insufficiently addressed within urban transformation and governance processes. While women formally possess the right to participate in policy-making and decision-making within urban governance, they continue to encounter significant structural barriers arising from multiple and intersecting axes of inequality including age, gender, sexual orientation, ethnicity, religion, socioeconomic status, and disability. This reality necessitates the development of inclusive and gender-sensitive institutional mechanisms capable of integrating equality considerations across all stages of the public policy cycle. Within this context, gender mainstreaming defined as the systematic incorporation of a gender perspective into all phases of public policymaking has emerged as one of the principal strategic approaches to addressing these structural inequalities.

Analysing the transversal integration of gender perspectives across urban policy domains is therefore critical for evaluating the extent to which women's participation in decision-making processes can be meaningfully enhanced. Drawing on the case of Barcelona, this study examines gender-responsive action plans and explores the opportunities these policies offer for advancing substantive gender equality in urban governance.

The primary objective of the study is to analyse how gender mainstreaming has been institutionalised at the local government level and integrated into urban policy processes through Barcelona Municipality's Gender Justice Plans for 2016–2020 and 2021–2025. The study specifically focuses on the instruments through which a gender perspective has been incorporated into municipal decision-making, budgeting, participation, policy design, and monitoring and evaluation processes.

The research is conducted through a qualitative comparative document analysis methodology. The corpus of analysis comprises Barcelona Municipality's Gender Justice Plans, relevant institutional reports, policy documents, and monitoring and evaluation records. The analytical framework is structured around six key criteria: institutional capacity, horizontal policy integration, participatory governance, intersectionality, implementation instruments, and policy evaluation mechanisms.

The findings demonstrate that, in the case of Barcelona, gender mainstreaming has been institutionalised not merely as a discursive equality commitment but as a comprehensive governance strategy embedded across the full organisational architecture of the municipality. The second plan period, in particular, reflects a significant deepening of the intersectional approach, an expansion of participatory mechanisms, and the systematisation of gender-responsive budgeting and impact assessment instruments. Nevertheless, the study also identifies persistent challenges, including disparities in institutional capacity across departments, implementation gaps, and limitations in the measurement of policy outcomes.

The study concludes that the institutionalisation of gender mainstreaming at the local government level is contingent not solely upon legal and regulatory frameworks, but upon a multidimensional configuration of factors including political will, inter-institutional coordination, feminist movement advocacy, and participatory governance capacity. In this respect, the study contributes to the existing literature by offering a comparative analysis of institutional transformation processes at the local level.

Keywords: Barcelona Gender Justice Plans, Gender-Sensitive Urban Policies, Gender Inequalities, Gender Mainstreaming

Giriş

Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesine yönelik en kapsamlı yaklaşımlardan biri, toplumsal cinsiyet perspektifinin tüm politika alanlarına yatay biçimde entegre edilmesini ifade eden toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması (gender mainstreaming) yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, kamu politikalarının tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin sistematik olarak dâhil edilmesini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyetin kamu politikalarına entegrasyonu, eşitliğin politikalarından ayrı değil onların içinde ele alınmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, yalnızca kadınlara yönelik özel politikaların geliştirilmesinin ötesine geçerek, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin ortadan kaldırılması amacıyla tüm kamusal faaliyetlerin toplumsal cinsiyet perspektifiyle yeniden değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları tarihsel süreç içerisinde önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Avrupa Birliği'nde kadınlar ve erkekler arasında eşitlik ilkesi ilk kez 1957 tarihli Roma Antlaşması'nın 119. maddesi ile gündeme gelmiş, başlangıçta eşit ücret ve ayrımcılıkla mücadele ekseninde şekillenen bu yaklaşım zamanla daha kapsamlı bir eşitlik anlayışına evrilmiştir. 1970'ler ve 1980'lerde eşit muamele politikaları ve kadınlara yönelik özel önlemler ön planda iken, 1990'lı yıllardan itibaren toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı eşitlik politikalarının temel araçlarından biri hâline gelmiştir. Bu yaklaşım ilk olarak 1985 yılında Nairobi Dünya Kadın Konferansı'nda gündeme gelmiş, 1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilen Dördüncü Birleşmiş Milletler Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Pekin Eylem Platformu ile uluslararası toplumsal cinsiyet eşitliği politikası bir strateji olarak kurumsallaşmış ve sonrasında her düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik bir araç olarak benimsenmiştir (Council of Europe, 2026). Bu süreçten sonra toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, uluslararası kuruluşlar ve ulusal

h k metler tarafından toplumsal cinsiyet e itli ini teşvik eden temel politika araçlarından biri olarak benimsenmiştir.

Kamu politikası döngüsünün tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin yer alması gerekliliği, özellikle kentsel politika alanında giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Rod r guez-Garc a ve Donati, 2021; Gregorio Hurtado, 2010; Gregorio Hurtado, 2017). Kentsel alanlar, farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarının kesi ti i yönetişim alanlarıdır. Bununla birlikte kadınlar, ya , sosyo-ekonomik durum, etnik köken, cinsel yönelim ve engellilik gibi çoklu eşitsizlik eksenleri nedeniyle kentsel karar alma süreçlerine katılımda önemli engellerle kar ıla maktadır. Ayrıca kadınların kentsel mek n  deneyimleme biçimleri, güvenlik algıları, bakım sorumlulukları ve gündelik yaşam pratikleri erkeklerden farklıla abilmektedir. Bu durum, kentsel politikaların toplumsal cinsiyet açısından tarafsız olduğu yönündeki varsayımın sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmanın temel problemi, toplumsal cinsiyet açısından tarafsız olduğu varsayılan kentsel politikaların gerçekte tamamen tarafsız olmadığı varsayımına dayanmaktadır. Kamu politikaları, toplumdaki baskın grubun ya da tarihsel olarak karar alma mekanizmalarında yer alan ‘ o unlukla erkek’ aktörlerin ihtiyaçlarına dayalı olarak  ekillenmi tir. Kadın hareketinin güçlenmesi, kadınların karar alma mekanizmalarındaki artan temsili, kadınların insan haklarına yönelik uluslararası taahhütler ve toplumsal cinsiyet çalışmaları ile cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin gelişimi, kamu politikalarının kadınların farklı ihtiyaç ve durumlarını çoğu zaman yeterince dikkate almadığını görünür kılmıştır (Pitkin, 1967; Pateman, 1988; Phillips, 1995; Bacchi, 1999; Mansbridge, 1999; True, 2003; Lombardo, Meier, vd. 2009). Toplumsal cinsiyete duyarlı kentsel politikaların özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan kadınların yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkı sa layabilece i vurgulanmaktadır (Massey, 1994). Bu bağlamda toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı, söz konusu

eşitsizliklerin politika süreçlerinin tüm aşamalarında görünür kılınmasını ve dönüştürülmesini amaçlayan bir yönetişim aracı olarak değerlendirilmektedir.

Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı, politika, program ve projelerin tasarımıdan değerlendirilmesine kadar tüm aşamalarda bu farklılıkların dikkate alınmasını sağlayarak eşitsizlikleri yeniden üretmek yerine eşitliği güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle yaklaşım, yalnızca görünür eşitsizlikleri değil aynı zamanda politika süreçlerinde örtük biçimde varlığını sürdüren yapısal eşitsizlikleri de ortaya çıkarmayı ve dönüştürmeyi hedefleyen bir yönetişim aracı olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına ilişkin literatür incelendiğinde çalışmaların önemli bir bölümünün normatif ve kuramsal tartışmalar üzerinde yoğunlaştığı, yaklaşımın yerel düzeydeki kurumsal uygulamalarını analiz eden ampirik çalışmaların ise görece sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini politika döngüsünün farklı aşamalarına nasıl entegre ettiği, bu süreçte hangi yönetişim araçlarını kullandığı ve toplumsal cinsiyet planlarının kurumsal kapasite, katılım, bütçeleme ve izleme-değerlendirme süreçleriyle nasıl ilişkilendirildiği literatürde yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır. Mevcut alışmalar çoğunlukla ulusal politika düzeyine veya normatif çerçeveye odaklanırken, yerel düzeyde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kurumsallaşma süreçlerini karşılaştırmalı politika analizi çerçevesinde inceleyen çalışmalar görece sınırlıdır. Bu alışma, söz konusu literatür boşluğuna katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu alışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını kamu politikalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin yatay entegrasyonu olarak ele almaktadır. Yatay entegrasyon, belirli bir politika hedefinin tekil bir politika alanıyla sınırlı kalmayıp kamu politikalarının tüm

alanlarına ve politika döngüsünün bütün aşamalarına sistematik biçimde dâhil edilmesini ifade etmektedir. Bu yaklaşımda toplumsal cinsiyet perspektifi, ayrı ve özel bir politika alanı olarak ele alınmak yerine tüm politika alanlarının ortak ve kesişen bir bileşeni hâline getirmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyetin kamu politikalarına yatay entegrasyonu; yerel yönetimler, kentsel planlama, eğitim, sağlık, istihdam ve b t celeme gibi farklı politika alanlarında toplumsal cinsiyet perspektifinin sistematik biçimde dikkate alınmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı, toplumsal cinsiyet e itli ini yalnızca belirli hedef gruplara yönelik politikalarla sınırlamayan, aksine kamu politikalarının bütününe nüfuz eden bütüncül bir yönetişim anlayışına dayanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet e itli inin politika yapım süreçlerine entegrasyonunda planlama aşaması özel bir önem taşımaktadır. Zira bu aşamada politika sorunları tanımlanmakta, hedef grupların ihtiyaçları belirlenmekte ve çözüm araçları tasarlanmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet analizi ve toplumsal cinsiyet etki değerlendirmeleri toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının temel araçları arasında yer almaktadır. Bu araçlar, toplumsal cinsiyet perspektifinin soyut bir ilke olmaktan çıkarılarak uygulamaya aktarılmasını mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının potansiyelini ortaya koymanın bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, bu yaklaşımın yerel düzeyde nasıl uygulandı ına ve politika süreçlerine ne ölçüde entegre edildiğine ilişkin ampirik çalışmaların h len sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının kentsel politika bağlamında nasıl kurumsalla tı ını analiz etmek ve Barselona Belediyesi'nin Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları üzerinden bu yaklaşımın yerel düzeydeki uygulama araçlarını

değerlendirmektir. Bu alışma řu temel araştırma sorusuna odaklanmaktadır: Barselona Belediyesi'nin 2016–2020 ve 2021–2025 dönemlerine ait Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımını kentsel politika süreçlerine hangi kurumsal mekanizmalar ve politika araçları aracılığıyla entegre etmektedir? Bu temel soru doğrultusunda çalışma; toplumsal cinsiyet perspektifinin politika süreçlerine nasıl dâhil edildiğini karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

Bu kapsamda Barselona örneği, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının yerel düzeyde kurumsallaştırılması açısından dikkat çekici bir vaka sunmaktadır. Barselona Belediyesi 2015 yılında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını güçlendirmek amacıyla Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Departmanı (Departamento de Transversalidad) adlı kurumsal bir yapı oluşturmuş ve bu doğrultuda çeşitli yönetim reformlarını hayata geçirmiştir. Bu reformlar arasında kadınların, feminist hareketlerin ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet gösteren sivil toplum aktörlerinin karar alma süreçlerine katılımını artırmaya yönelik mekanizmalar yer almaktadır. Bu girişimler, kadınların kentsel yönetim süreçlerinde daha görünür hâle gelmesini sağlamayı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini kentsel politika üretiminin temel bileşenlerinden biri hâline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, literatüre   açıdan katkı sunmayı hedeflemektedir. İlk olarak çalışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını yalnızca normatif bir eşitlik ilkesi olarak değil, somut politika araçları ve yönetim mekanizmaları üzerinden analiz eden bütüncül bir değerlendirme çerçevesi geliştirmektedir. İkinci olarak Barselona Belediyesi'nin iki farklı dönem Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı'nı karşılaştırmalı biçimde inceleyerek yerel düzeyde kurumsal dönüşüm süreçlerini ortaya koymaktadır.   nc  olarak ise çalışma, toplumsal cinsiyet planlarına ilişkin ampirik bulgular sunarak

yerel yönetimler ve toplumsal cinsiyet politikaları literatürüne katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman analizine dayanmaktadır. Araştırmanın temel analiz birimini Barselona Belediyesi'nin 2016–2020 ve 2021–2025 dönemlerine ait Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları oluşturmaktadır. Bunun yanında belediyeye ait toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına ilişkin raporlar, uygulama ve izleme belgeleri, kurumsal strateji dokümanları ve ilgili resmî politika metinlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada betimsel analiz ve karşılaştırmalı kamu politikası değerlendirme yaklaşımı birlikte kullanılmıştır. Analiz sürecinde planlar; politika hedefleri, kurumsal sorumluluklar, uygulama araçları, katılım mekanizmaları, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamaları, izleme-değerlendirme sistemi, kesişimsellik yaklaşımı ve kurumsal kapasite gibi ölçütler üzerinden sistematik biçimde karşılaştırılmıştır. Böylece çalışmada toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel yönetim süreçlerine hangi araçlar aracılığıyla entegre edildiği analiz edilmektedir.

67

Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma tek bir yerel yönetim örneğine odaklanmakta ve büyük ölçüde resmî plan belgeleri ile kurumsal raporlara dayanmaktadır. Bu nedenle çalışma, politika uygulamalarının saha düzeyindeki etkilerini ya da farklı toplumsal aktörlerin deneyimlerini doğrudan incelememektedir. Ayrıca belediye belgeleri kurumsal öz-değerlendirme niteliği taşıdığı için, planların uygulama başarısına ilişkin değerlendirmelerin belirli ölçüde kurumsal perspektifi yansıttığı dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte çalışma, Barselona örneği üzerinden toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel düzeyde kurumsallaşma dinamiklerini analiz ederek literatüre analitik katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Makale beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına ilişkin kavramsal ve kuramsal  er eve ele alınmaktadır. İkinci bölümde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının kentsel yönetişim ve yerel yönetimler bağlamındaki dönüşümü tartışılmaktadır.     nc  bölümde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kurumsal ve hukuki  er evesi üzerinden ele alınacaktır. Dördüncü bölümde Barselona Belediyesi'nin 2016–2020 ve 2021–2025 dönemlerine ait Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planları karşılaştırmalı kamu politikası değerlendirme yaklaşımıyla analiz edilmektedir. Son bölümde ise çalışmanın temel bulguları değerlendirilerek toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel politika üretim süreçlerine ilişkin kuramsal ve uygulamalı bakımdan neticeleri tartışılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Perspektifinin Kökeni ve Kavramı

Toplumsal cinsiyet perspektifi, 1970'li ve 1980'li yıllarda toplumsal cinsiyete biyoloji temelinde inşa edilen ve "erkek" ile "kadın" kategorilerini ortaya çıkaran normları ve iktidar yapılarını sorgulayan feminist, siyasi ve akademik hareketler bağlamında ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu perspektifi besleyen düşünsel arka plan daha eskiye uzansa da toplumsal cinsiyet perspektifi olarak adlandırılan bu yaklaşım, özellikle ikinci dalga feminizm diye nitelenebilecek dönemde akademik ve siyasi alanda somut bir biçim kazanmıştır ( lvarez, 2025: 11-13). Bu süreç, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yalnızca bireysel ayrımcılık pratiklerinden değil, aynı zamanda kurumsal yapılardan, politika süreçlerinden ve kamusal karar alma mekanizmalarından üretildiği yönündeki eleştirel yaklaşımın gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Kavramın gelişiminde birkaç kritik dönüm noktasından söz etmek gerekir. İlk olarak, 1960'lı ve 1970'li yıllarda feminizm, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını sorgulamaya başlamış, toplumsal

cinsiyete dayalı e itsizliklerin toplumsal ve siyasal yapılara nasıl yerleşmiş olduğunu ortaya koymuştur. Bu bakış açısından hareketle, toplumsal cinsiyetin yine toplumsal cinsiyet aracılığıyla ortadan kaldırılması gerektiği savunulmuştur. Yoğun bir aktivizmi de içeren bu entelektüel meydan okuma daha sistematik kavramsallaştırmaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

 ikinci olarak, feminist kuramın katkısından söz etmek gerekir. 1970’li ve 1980’li yıllarda Simone de Beauvoir, Judith Butler ve bell hooks (Gloria Jean Watkins) gibi feminist kuramcılar, toplumsal cinsiyete ilişkin toplumsal inşanın hem bireylerin yaşamı hem de toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini incelemeye ve tanımlamaya başlamışlardır. Feminist kuram, toplumsal cinsiyet ve yapısal eşitsizlik gibi temel kavramların sistematikleştirilmesine yardımcı olmuştur. Bununla birlikte, adı geçen düşünürlerin bütünüyle tek bir feminist perspektifi paylaştıkları da söylenemez. Buna göre, Simone de Beauvoir, “Kadın doğulmaz, kadın olunur” formülasyonuyla, cinsiyet (sex) ile toplumsal cinsiyet (gender) arasındaki ayrımı kurar ve toplumsal cinsiyetin zaman içinde edinilen bir kimlik boyutu olduğunu öne sürer (Beauvoir, 1973: 301). Burada cinsiyet, kadın bedeninin değişmez, anatomik olarak farklı ve olgusal yönleri olarak anlaşılrken, toplumsal cinsiyet, bu bedenin edindiği kültürel anlamı ve biçimi, yani bedenin toplumsallaşmasının değişken biçimlerini ifade eder (Butler, 1986: 35-49). Böylece Beauvoir, cinsiyet/toplumsal cinsiyet ayrımıyla doğal bedenler ile inşa edilmiş toplumsal cinsiyetler arasında radikal bir ayrışmayı ima eder. Butler, Cinsiyet Belası (Gender Trouble) adlı kitabında toplumsal cinsiyeti performans olarak ele alır. Butler’a göre toplumsal cinsiyet “performatiftir” (performativity of gender)   nk  “sabit ya da durağan bir faillik (doer) noktası değil, stilize edilmiş eylemlerin (deed) tekrarı yoluyla yaratılan ve kurulan” bir kimlik kategorisidir (Butler, 1990: 140). Butler’a göre “fail”, “eylem”

içinde ve onun aracılığıyla oluşturulur. (Webster, 2000: 4; Meijer ve Prins, 1998: 7-8).

Feminist teorisyen bell hooks ise, toplumsal cinsiyetin toplumsal inşasını çok boyutlu güç matrisi içerisinde düşünür ve özellikle ırk, sınıf ve kapitalist sistem bağlamında inceler. Feminist Teori: Kenardan Merkeze (Feminist Theory: From Margin to Center) adlı eserinde, kendi dönemindeki mevcut feminist söylemleri eleştirerek feminizmin sağlam bir tanımının eksikliğine ve hareket içinde beyaz, ayrıcalıklı feministlerin baskın konumuna dikkat çekmiştir (hooks, 1984: 30). Feminist teorisyenlerin cinsiyetleri veya sadece kadın olmaları nedeniyle ezildikleri üzerine yazarken aynı feministlerin beyaz olmayan, ayrıcalıksız kadınları kasıtlı olarak ihmal ettikleri eleştirisini getirmiştir (hooks, 1981). hooks, yalnızca kadınlar ve erkekler (aynı sınıftan) arasında eşitlik için değil, ırkçılık, sınıfçılık, emperyalizm ve diğer baskı biçimlerini ihmal etmeden cinsiyetçi baskı ve sömürüye son vermek için mücadele eden bir hareket için yeni bir feminizm tanımı önermektedir. Bu yaklaşım daha sonra “kesişimsellik” (intersectionality) tartışmalarının gelişmesinde etkili olmuş ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin tek boyutlu değil, çok katmanlı güç ilişkileri içerisinde üretildiği yönündeki literatüre önemli katkı sağlamıştır. Bu çalışma açısından kesişimsellik kavramı, kentsel politika süreçlerinin yalnızca kadın-erkek ikiliği üzerinden değil; yaş, sınıf, göçmenlik durumu, etnik köken ve bakım emeği gibi farklı eşitsizlik eksenleri üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini göstermesi bakımından analitik önem taşımaktadır.

Üçüncü olarak, bu fikirlerin kamu politikalarına kök salması önemlidir. Toplumsal cinsiyet perspektifinin kamu politikalarına entegrasyonu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsal düzeyde yerleşmesi açısından kritik bir aşamayı temsil etmektedir (Álvarez, 2024). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet perspektifinin uluslararası politika belgelerine ve kamu yönetimi uygulamalarına dâhil edilmesi, eşitlik politikalarının

dönüşümünde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Özellikle 1995 yılında gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı, toplumsal cinsiyet perspektifinin kamu politikalarının merkez  bir bileşeni hâline gelmesinde belirleyici bir rol oynamı ; bu yaklaşımın insan hakları, sürdürülebilir kalkınma ve fırsat e itli i bağlamındaki yapısal önemi uluslararası düzeyde kurumsal olarak tanınmıştır. Bu dönüşüm, toplumsal cinsiyet e itli i politikalarının yalnızca kadınlara yönelik özel müdahale alanları olmaktan çıkarak kamu politikalarının tüm aşamalarına yatay biçimde entegre edilmesi gerektiği yönündeki anlayışı güçlendirmiştir.

Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması (gender mainstreaming) kavramı, büyük ölçüde bu uluslararası politika çerçevesinin bir ürünü olarak ortaya  kmı tır. Kavram, toplumsal cinsiyet e itli i politikalarının belirli hedef gruplara odaklanan (bireysel yaklaşımdan) sınırlı müdahalelerden, kurumsal yapıların, yönetişim mekanizmalarının ve politika süreçlerinin bütününü kapsayan yatay (transversal) bir yaklaşıma doğru evrilmesini ifade etmektedir. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı ve bu konferans sonucunda kabul edilen Pekin Eylem Platformu'nda toplumsal cinsiyet perspektifinin mevzuata, kamu politikalarına, planlara ve programlara entegre edilmesi temel hedeflerden biri olarak belirlenmiş; Avrupa Birliği de Lizbon Antlaşması ile bu yaklaşımı politika yapım süreçlerinin temel ilkelerinden biri olarak benimsemiştir (Pollack ve Hafner-Burton, 2000).

Uluslararası düzeydeki bu gelişmelere rağmen akademik literatürde en çok tartışılan konulardan biri toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının ne olduğu meselesidir. Literatürde Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Toplumsal Cinsiyet E itli i Enstitüsü gibi kurumlar tarafından geliştirilen çok sayıda tanım bulunmakla birlikte, bu tanımlar kavramın hem teorik hem de uygulamaya dönük niteliği konusunda önemli tartışmalara yol

açmıştır (Rees, 2005). Bu tartışmalar sonucunda literatürde belirli bir uzlaşı ortaya çıkmış ve toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmanın hem bir kavramsal çerçeve hem de bir politika stratejisi olarak değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (Daly, 2005; Otero-Hermida ve Lorenzo, 2020; Pollack ve Hafner-Burton, 2000; Walby, 2005).

Kuramsal açından bakıldığında, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının üç temel yaklaşımından biri olarak kavramsallaştırılmaktadır (Booth ve Bennett, 2002; Rees, 2005; Verloo, 2005). Bu sınıflandırmaya göre söz konusu yaklaşımlar eşit fırsatlar politikaları, kadınlara yönelik özgül eşitlik politikaları ve toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımıdır. Bu üç yaklaşım arasındaki temel fark, müdahale düzeyi ve politika odağında ortaya çıkmaktadır. İlk iki yaklaşım kadınları bireyler ya da hedef gruplar olarak merkeze alırken, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı politika süreçlerinin yapısal özelliklerine odaklanarak daha dönüştürücü bir perspektif sunmaktadır. Bu yaklaşım, politika yapım süreçlerinin tarafsız olmadığı ve mevcut eşitsizlikleri yeniden üretebileceği varsayımından hareket etmekte ve bu nedenle politika süreçlerinin kendisinin dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadır (Lombardo vd., 2017).

Stratejik bir araç olarak ele alındığında ise toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, politika yapım süreçlerinde kuralların, kurumsal yapıların ve yönetişim mekanizmalarının toplumsal cinsiyet perspektifi doğrultusunda yeniden düzenlenmesini amaçlamaktadır (Daly, 2005). Bu çerçeve de yaklaşım, kadınlara ve erkekler arasında eşitliği sağlamaya yönelik politika hedefleri, araçları ve uygulama mekanizmalarının bütüncül bir politika seti olarak ele alınmasını ifade etmektedir. Verloo (2005), bu süreci “entegrasyoncu süreç” (integrationist process) olarak tanımlamakta ve toplumsal cinsiyet perspektifinin mevcut politika paradigmalarına nasıl dâhil edildiğini

açıklamaktadır. Bu bakış açısı, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının belirli bir politika içeriğine bağlı olmaktan ziyade farklı politika alanlarında uygulanabilen bir yönetişim aracı olduğunu göstermektedir (Booth ve Bennett, 2002).

Bununla birlikte literatürde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. Özellikle yaklaşımın zamanla teknik ve bürokratik bir politika aracına indirgenmesi, eşitlik hedeflerinin sembolik düzeyde kalması, uygulama kapasitesi eksiklikleri, bütçe yetersizlikleri ve kurumsal direnç gibi sorunlar anaakımlaştırmanın dönüştürücü potansiyelini sınırlayan temel faktörler olarak değerlendirilmektedir (Walby, 2005; Verloo, 2005). Ayrıca bazı çalışmalar, katılım mekanizmalarının çoğu zaman biçimsel düzeyde kaldığını ve feminist hareketlerin karar alma süreçlerine etkisinin sınırlı olabildiğini göstermektedir. Bu nedenle literatürde yalnızca toplumsal cinsiyet perspektifinin politika belgelerinde yer alması değil; bu perspektifin uygulama araçlarına, bütçe süreçlerine, kurumsal yapılara ve izleme-değerlendirme mekanizmalarına ne ölçüde yansıdağı da temel bir değerlendirme ölçütü olarak ele alınmaktadır.

Bu tartışmalar ışığında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının ikili bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. Bir yandan toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik normatif bir politika çerçevesini ifade eden kavramsal bir yaklaşım; diğer yandan ise bu hedefe ulaşmak için geliştirilen uygulama araçlarını ve yönetişim mekanizmalarını içeren bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Bu ikili yapı, anaakımlaştırmanın analizinde hem kavramsal hem de ampirik değerlendirmelerin birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle bir yandan kamu politikası döngüsünün tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin ne ölçüde yer aldığının incelenmesi, diğer yandan ise bu politikaların kurumsal ve siyasal bağlamının analiz edilmesi önem taşımaktadır.

Bu alışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını yalnızca normatif bir eşitlik söylemi olarak değil; aynı zamanda kamu politikalarının değerlendirilmesine imk n veren analitik bir ereve olarak ele almaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın kuramsal erevesi dört temel kavram etrafında yapılandırılmıştır: yatay entegrasyon, keşişimsellik, katılımcı yönetişim ve kurumsal kapasite. Yatay entegrasyon, toplumsal cinsiyet perspektifinin belediye'nin tüm politika alanlarına ve politika döngüsünün bütün aşamalarına ne ölçüde dâhil edildiğini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Keşişimsellik yaklaşımı, planların farklı toplumsal eşişsizlik biçimlerini birlikte ele alma kapasitesini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Katılımcı yönetişim, feminist hareketlerin, kadın örgütlerinin ve sivil toplum aktörlerinin politika süreçlerine katılım düzeyini incelemek için kullanılmaktadır. Kurumsal kapasite ise kurumsal birimlerin varlığı, bütçeleme mekanizmaları, uygulama araçları ve izleme-değerlendirme sistemleri üzerinden değerlendirilmektedir. Böylece kavramsal ereve, çalışmanın araştırma sorusu ile analiz  l tleri arasında doğrudan bir ilişki kurmaktadır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının özellikle stratejik ve kurumsal boyutuna odaklanılmaktadır. Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet perspektifi, bireylerin yaşam deneyimlerinin ve toplumsal yapıların toplumsal cinsiyet temelli güç ilişkileri tarafından nasıl şekillendirildiğini analiz eden bir ereve olarak ele alınmaktadır ( lvarez, 2025). Bu perspektif, toplumsal cinsiyet eşişsizliklerini anlamak için gerekli analitik temeli sağlarken, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma bu analitik çerçevenin kamu politikalarına uygulanmasını sağlayan stratejik bir araç olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet perspektifi olmadan anaakımlaştırmadan söz etmek mümkün değildir; ancak yalnızca kavramsal farkındalık da yeterli değildir. Bu perspektifin

politika süreçlerine sistematik biçimde entegre edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, 1990'lı yıllardan itibaren kamu politikalarının tüm aŗamalarında toplumsal cinsiyet etkilerinin değerlendirilmesini  ng ren bütüncül bir y netiŗim yaklaŗımı olarak geliŗmiŗtir (True, 2003). Avrupa Konseyi bu yaklaŗımı, toplumsal cinsiyet eŗitli i perspektifinin tüm politika alanlarında, tüm aktörler tarafından ve politika döngüsünün bütün aŗamalarında dikkate alınmasını sağlayan bir yeniden yapılandırma süreci olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle anaakımlaştırma, kamu politika, program ve projelerinin niteliğini artırmayı hedefleyen ve farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarının daha kapsayıcı biçimde ele alınmasını amaçlayan bir strateji olarak değerlendirilmektedir.

Bu kavramsal  er eve, özellikle kentsel politika alanında önemli bir analiz alanı sunmaktadır. Kentler, toplumsal eŗitsizliklerin mekânsal olarak yeniden üretildiği alanlar olmaları nedeniyle toplumsal cinsiyet perspektifinin politika süreçlerine entegrasyonunun somut olarak g zlemlenebilece i önemli y netiŗim alanlarıdır. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kentsel politika bağlamında nasıl uygulandı ının incelenmesi hem kavramın pratikteki karŗılı ını anlamak hem de yerel yönetimlerin eŗitlik politikalarındaki rolünü değerlendirmek açısından önem taŗımaktadır.

Kentsel Boyutun Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasında Bir Bağlam Olarak  nemi

Kentler toplumsal cinsiyet açısından nötr mek nlar değildir. Kentsel mek nların üretimi, kullanımı ve bu mek nlara eriŗim biçimleri, toplumsal cinsiyet temelli g   iliŗkileri tarafından ŗekillendirilmektedir. Bu bağlamda kentsel kurumlar, politikalar ve pratikler çoğu zaman erkek egemen normlar tarafından belirlenen ve kadınların kentte eŗit hak sahibi aktörler olarak tanınmasını sınırlayan

açık ve örtük kurumsal düzenlemeler aracılığıyla yeniden üretilmektedir (Pateman, 1988; Knox ve Pinch, 2006; McDowell, 1999). Bu durumun en görünür sonuçlarından biri, kadınların kamusal katılım, karar alma süreçleri ve yönetsel g  alanlarından çeşitli formel ve enformel mekanizmalar yoluyla dışlanmasıdır (Spain, 2005; Jarvis vd., 2009; Van den Berg, 2017).

Günümüzde kentler, artan toplumsal eşitsizlikler, iklim krizi, g  hareketleri ve sosyal adalet sorunları gibi demokrasinin işleyişini doğrudan etkileyen çok katmanlı sorunların kesişim noktası haline gelmiştir. Bu gelişmeler, kentsel  leği yalnızca sorunların yoğunlaştığı bir alan değil, aynı zamanda bu sorunlara yönelik yenilikçi yönetişim çözümlerinin geliştirilebileceği bir politika laboratuvarı haline getirmiştir (Harvey, 2012; Hardt ve Negri, 2009; Barber, 2013; Beveridge ve Koch, 2022). Bu nedenle kentler, küresel sorunların yerel düzeyde somutlaştığı ve aynı zamanda alternatif demokratik pratiklerin geliştirilebildiği yönetişim alanları olarak giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Young, 2000; Kohn, 2016).

Kentsel mek nın toplumsal cinsiyet tartışmaları açısından merkezi bir önem taşımasının iki temel nedeni vardır. Birincisi, kentlerin sunduğu yoğun sosyal etkileşim ortamının daha kapsayıcı demokratik katılım biçimlerine imk n sağlayabilme potansiyelidir (Low, 1997). Kentsel yaşamın hem yurttaşlar arasındaki hem de yurttaşlarla kamu otoriteleri arasındaki etkileşim yoğunluğu, katılımcı demokrasi tartışmalarında sıklıkla vurgulanan bir unsur olmuştur. Bu bağlamda kentler, eşit katılımın kurumsal mekanizmalar aracılığıyla güçlendirilebileceği önemli demokratik alanlar olarak değerlendirilmektedir.

Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında ise kamusal alanın temel amacı, kentte yaşayan tüm bireylerin kentsel yaşama eşit biçimde katılımını güvence altına almaktır. Bunun sağlanabilmesi için kentsel

politika üretim süreçlerinin farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde yeniden tasarlanması gerekmektedir. Kentsel eşitsizlikler çoğu zaman ya , sınıf, etnisite veya cinsel yönelim gibi kesişimsel faktörlerin etkisi altında  ekillenmekle birlikte, bu çalışma özellikle kentsel politika süreçlerinde toplumsal cinsiyet e itsizliklerinin kurumsal boyutuna odaklanmaktadır.

Bu bağlamda yerel yönetimler, toplumsal cinsiyet e itli inin hayata geçirilmesinde kritik aktörler olarak öne çıkmaktadır. Yerel düzey, bir yandan e itsizliklerin en görünür olduğu yönetişim ölçeğini temsil ederken diğer yandan bu e itsizliklerin giderilmesine yönelik en somut politika araçlarının geli tirilebildi i kurumsal alanı oluşturmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler, demokratik temsilin güçlendirilmesi, katılımcı yönetişim mekanizmalarının geliştirilmesi ve kamu kurumlarına duyulan güvenin artırılması açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Özellikle kentsel planlama, toplumsal cinsiyet e itsizli inin yeniden üretilmesinde tarihsel olarak önemli bir etkiye sahip olmuştur ve bu etki günümüzde de devam etmektedir. Kentsel planlama, tarihsel olarak erkekler tarafından ve erkekler için geliştirilmiştir (Bondi, 1998; Gilbert, 1997; McDowell, 1983, 2000; Madariaga & Neuman, 2020). Mek n, toplumsal olarak üretilmekte ve gerçekliği şekillendiren çoklu güç ilişkilerinin, aktörlerin ve dinamiklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Harvey, 1996; Massey, 1994; Soja, 2000, 2010). Tüm bu unsurlar, kadınların kamusal mek ndan yabancıla masına yol açmaktadır. Erkek egemen (maskülen) planlama anlayışı, erkek olmayan ihtiyaçları kavramakta yetersiz kalmakta; bu durum eşit fırsatların önünde ek engeller yaratmakta ve planlamanın toplumsal cinsiyetlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır (Dym n & Ceccato, 2012; Listerborn, 2007).

Bu nedenle, kentsel mek n ve faaliyetlerin bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Bofill, 2008). Kadınların ihtiyaç ve deneyimlerinin dikkate alınarak kentsel planlama süreçlerine dâhil edilmesi, toplumsal cinsiyet perspektifli kent yaklaşımının temel bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Ancak bu yaklaşım, yalnızca kadınların kentsel haklarını tanıyan ve destekleyen mek nların tasarlanmasıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda, kadınların kamusal alanlardaki görünürlüğünü ve varlığını artırmaya yönelik uygulamaların geliştirilmesi, bu görünürlüğün bir güçlenme aracı olarak değerlendirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, kadınların kentsel politikalara katılımının, kamu politikalarının tüm aşamalarına yatay biçimde entegre edilmesi yoluyla sağlanması önem taşımaktadır.

Bu bağlamda toplumsal cinsiyet perspektifli kentsel politikalar, kadınların kentsel yaşamdaki deneyimlerinin görünür kılınmasını, kamusal alana katılımlarının artırılmasını ve politika süreçlerinde aktif aktörler olarak yer almalarını hedeflemektedir (Bofill, 2008). Bu yaklaşım yalnızca kadınların ihtiyaçlarını dikkate alan mekânsal düzenlemeleri değil, aynı zamanda kadınların politika yapım süreçlerine sistematik katılımını da içeren daha geniş bir kurumsal dönüşümü ifade etmektedir. Bu nedenle kadınların kentsel politikalara katılımı, toplumsal cinsiyet perspektifinin kamu politikası döngüsünün tüm aşamalarına yatay entegrasyonu ile doğrudan ilişkilidir.

Bu çerçevede kentler, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının uygulanabilirliğini test eden en somut yönetişim alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Çünkü kentsel politika süreçleri; ulaşım, barınma, güvenlik, sosyal hizmetler, kamusal alan tasarımı ve katılım mekanizmaları gibi gündelik yaşamı doğrudan etkileyen politika alanlarını kapsamaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin soyut normatif ilkeler olmaktan çıkıp somut kurumsal

uygulamalara d n st r lebilmesine imk n sağlamaktadır. Dolayısıyla kent, toplumsal cinsiyet eğitsizliklerinin yeniden üretildiği bir ölçek olmasının yanı sıra, bu eğitsizliklerin d n st r lebileceği en önemli demokratik müdahale alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın devam eden bölümünde ise bu tartışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının Avrupa Birliği, İşpanya ve Barselona bağlamındaki kurumsal ve hukuki  er evesi üzerinden ele alınacaktır.

Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasına İlişkin  ok Düzeyli Hukuki ve Kuramsal  er eve

Toplumsal cinsiyet eğitliğinin sağlanmasına yönelik normatif  er eve, çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Uluslararası insan hakları hukuku, Avrupa insan hakları ve Avrupa Birliği hukuku, İşpanya'nın anayasal ve yasal düzenlemeleri ile Katalonya ve yerel düzeydeki düzenlemeler, birbirini tamamlayan ve karşılıklı olarak güçlendiren bir bütün oluşturmaktadır. Bu bölümde, söz konusu çok düzeyli hukuki yapı sistematik biçimde ele alınmaktadır.

Uluslararası Düzeyde Hukuki  er eve

Uluslararası düzeyde toplumsal cinsiyet eğitliği, Birleşmiş Milletler sistemi içinde kabul edilen bağlayıcı sözleşmeler ve siyasi nitelikli belgeler aracılığıyla kurumsallaşmıştır. Bu çerçevede ilk temel metinlerden biri, 1952 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen “Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme'dir”. İşpanya, sözleşmeye 23 Nisan 1974 tarihli katılım belgesiyle taraf olmuştur. Bu metin, kadınların seçme ve seçilme hakkı ile kamu görevlerine erişim hakkını güvence altına alarak siyasal eğitliğin uluslararası düzeyde tanınmasını sağlamıştır.

Toplumsal cinsiyet eğitliği alanında en kapsamlı bağlayıcı belge ise “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın  nlenmesi Sözleşmesi'dir” (CEDAW). 18 Aralık 1979 tarihinde kabul edilen bu sözleşme, İşpanya tarafından 16 Aralık 1983 tarihinde onaylanmış olup, 6 Ekim 1999

tarihli İhtiyari Protokol'  de kapsamaktadır. CEDAW, yalnızca doğrudan ayrımcılığı değil, dolaylı ayrımcılık biçimlerini de kapsamakta ve taraf devletlere fiili eşitliği sağlamak amacıyla geçici özel önlemler (pozitif eylem) alma yükümlülüğü getirmektedir.

Kadına yönelik şiddet alanında ise 20 Aralık 1993 tarihli ve 48/104 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı ile kabul edilen “Kadınlara Yönelik  iddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildirge”  iddeti bir insan hakları ihlali olarak tanımlayarak normatif gelişime önemli katkı sunmuştur. Ayrıca 1995 yılında gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen Pekin Bildirgesi ve Eylem Platformu, toplumsal cinsiyet e itliğinin anaakımlaştırılması (gender mainstreaming) ilkesini küresel politika düzeyinde yerle tirmi tir. Bunu takiben Pekin +5 (2000), Pekin +10 (2005) ve Pekin +15 (2010) gözden geçirme süreçleri gerçekleştirilmiştir.

Buna ek olarak, 1966 tarihli “Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme” ile “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme”, ayrımcılık yasağını ve eşitlik ilkesini genel insan hakları çerçevesinde düzenlemiştir. İspanya, bu sözleşmeleri 1977 yılında onaylamıştır. Son olarak, 1994 tarihli “Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD) Eylem Programı”, özellikle cinsel ve üreme haklarını insan hakları perspektifiyle ele alarak toplumsal cinsiyet e itliğinin beden bütünlüğü ve sağlık hakları boyutunu g clendirmi tir.

Avrupa Düzeyinde Hukuki  er eve

Avrupa düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliği hem Avrupa Konseyi (AT) hem de Avrupa Birliği (AB) hukuk düzeni içinde geli mi tir. Avrupa Konseyi sistemi bakımından en temel belge, 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanan ve İspanya tarafından 26 Eylül 1979 tarihinde onaylanan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”dir”. Sözleşme’nin 14. maddesi ayrımcılık yasağını düzenlemekte olup, Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi i tihad  yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliği alanında önemli bir koruma sağlamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında ise 11 Mayıs 2011 tarihinde kabul edilen “Kadınlara Yönelik  iddetin ve Aile İçi  iddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi) bağlayıcı ve kapsamlı bir uluslararası metin olarak öne çıkmaktadır.

Avrupa Birliği hukuku çerçevesinde ise eşitlik ilkesi kurucu antla malardan itibaren geli mi tir. 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması ve 2001 tarihli Nice Antlaşması, pozitif eylem tedbirlerini açık biçimde me rula tırmı  ve dolaylı ayrımcılık kavramını tanımlamıştır. Bu gelişmeler, birincil hukuk düzeyinde e itliğin güçlendirilmesini sağlamıştır. 2000 yılında kabul edilen ve 2010 itibarıyla hukuki bağlayıcılık kazanan “Avrupa Birliği Temel Haklar  artı’nın” 23. maddesi, kadınlar ve erkekler arasında eşitliği güvence altına almakta ve yeterince temsil edilmeyen cinsiyet lehine özel önlemler alınabileceğini açıkça öngörmektedir. Benzer  ekilde, “Avrupa Birliği’nin İ leyi ine İlişkin Antlaşma’nın” 157. maddesi, eşit i e eşit ücret ilkesini düzenlemekte ve mesleki sınıflandırma sistemlerinin de bu ilkeye uygun olmasını zorunlu kılmaktadır.

İkincil hukuk düzeyinde ise 2000/43/AT ve 2000/78/AT sayılı Konsey Direktifleri ayrımcılıkla mücadelede genel  er veyi olu turmu ; 2002/73/AT, 2004/113/AT ve 2006/54/AT sayılı Direktifler ise istihdam, mesleki eğitim, mal ve hizmetlere erişim ve çalışma koşullarında kadınlar ve erkekler arasında eşit muamele ilkesini ayrıntılı biçimde düzenlemiştir. Söz konusu direktifler, doğrudan ve dolaylı ayrımcılık, taciz ve misilleme gibi kavramları tanımlayarak bunların uygulama alanını geni letmi tir.

İspanya Devleti Düzeyinde Hukuki  er eve

İspanya bakımından eşitlik ilkesinin temel dayanağı, İspanya Anayasası’dır. Anayasa’nın 14. maddesi kanun önünde eşitliği ve

cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağını düzenlerken, 9/2. madde kamu otoritelerine fiili eşitliği sağlamak için gerekli koşulları oluşturma yükümlülüğü yüklemektedir. 23. ve 35/1. maddeler ise kamu görevlerine erişim ve çalışma hakkı bağlamında eşitliği güvence altına almaktadır.

Bu anayasal  er eve, özellikle 22 Mart 2007 tarihli ve 3/2007 sayılı  er eve Kanun ile somutlaştırılmıştır. 3/2007 sayılı  er eve Kanun, kadınlar ve erkekler arasında fiili eşitliğin sağlanmasına yönelik kapsamlı düzenlemeler getirmiştir. Kanun, istihdama ve mesleğe erişimde eşit muameleyi güvence altına almakta; toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını kamu otoriteleri için bir eylem ilkesi olarak benimsemekte; eşitlik birimlerinin kurulmasını ve kamu politikalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin sistematik biçimde dâhil edilmesini öngörmektedir. Ayrıca pozitif eylem önlemlerinin benimsenmesine açıkça imk n tanımaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele bakımından ise 28 Aralık 2004 tarihli 1/2004 sayılı  er eve Kanun, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı kapsamlı koruyucu ve önleyici tedbirler getirmiştir.

Katalonya ve Yerel Düzeyde Hukuki  er eve

Katalonya düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliği hem özerklik statüsü hem de özel kanunlar aracılığıyla kurumsallaştırılmıştır. Katalonya  zerklik Statüsü, kamu politikalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin anaakımlaştırılmasını açıkça güvence altına almakta ve Katalan kamu otoritelerine bu doğrultuda aktif yükümlülükler yüklemektedir.

17/2015 sayılı Kanun, kadınlar ve erkekler arasında fiili eşitliğe ilişkin mekanizmaları ve kurumsal yapıları düzenlemekte; yerel yönetimlerin eşitlik planları kabul etmesini ve kamu personeline ilişkin politikalarda toplumsal cinsiyet perspektifini zorunlu olarak dâhil etmesini öngörmektedir. 5/2008 sayılı Kanun ise kadınların toplumsal cinsiyete

dayalı Şiddetten arınma hakkını düzenleyerek belediyelere kapsamlı destek hizmetleri sunma yetkisi tanımaktadır.

Yerel düzeyde ise 22/1998 sayılı Barselona Belediye Őartı, belediyeye kadınların toplumsal entegrasyonunu ve katılımını teşvik etme ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığı  nleme yükümlülüğü yüklemektedir. Ayrıca 7/1985 sayılı Kanun, yerel yönetimlere sosyal hizmetler ve eşit fırsatların teŐviki alanında yetki devrini mümkün kılmaktadır.

Barselona’da Toplumsal Cinsiyet Politikalarının Yetki,  rg tlenme ve Yönetişim  er evesi ve Buna İlişkin Cinsiyet Planları

Barselona’da toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları, çok katmanlı bir yönetişim yapısı içerisinde, normatif düzenlemeler ile kurumsal mekanizmaların karŐılıklı etkileŐimi temelinde Őekillenmektedir. Bu çerçevede geliştirilen kentsel politika araçları, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması ilkesini yalnızca bir normatif yükümlülük olarak değil, aynı zamanda planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin ayrılmaz bir bileşeni olarak ele almaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2019a).

1995 yılında Pekin’de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin kamu politikalarına sistematik biçimde entegre edilmesini  ng ren toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması stratejisinin uluslararası düzeyde kabul edilmesi bakımından bir dönüm noktası teŐkil etmiŐtir. Bu çerçevede benimsenen yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin kamu politikalarının yalnızca belirli alanlarına değil, tüm politika döngüsüne (tasarım, karar alma, uygulama, izleme ve değerlendirme aŐamalarının tamamına) yatay olarak dâhil edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda, söz konusu perspektifin etkin biçimde hayata geçirilebilmesi için siyasal ve idari süreçlerin yeniden

Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında beş farklı plan daha hazırlamıştır. Bunlardan ikincisi 1995–1999 dönemini kapsayan Belediye Kadın Planı olmuş, bunu 2001–2005 dönemine ilişkin Belediye Kadın Programı izlemiştir. Daha sonra 2005–2009 dönemi için hazırlanan plan 2011 yılına kadar uzatılmıştır. 2012 yılında ise Kadınlar ve Erkekler Arasında Gerçek ve Etkili Fırsat Eşitliği Belediye Planı kabul edilmiş ve bu planın süresi 2015 yılında sona ermiştir. 2016–2020 dönemini kapsayan Cinsiyet Adaleti Planı ile bunu izleyen 2021–2025 dönemi Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı II, kadınların kentsel yaşamda karar alma süreçlerine etkin katılımını artırmayı ve kenti toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde yeniden yapılandırmayı hedeflemektedir. Bu planlar, toplumsal cinsiyet eşitliğini belediyenin tüm politika alanlarına yatay olarak entegre etmeyi amaçlayan bütüncül bir yaklaşımı yansıtmaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2019b).

Söz konusu yaklaşım, özellikle 2018 tarihli Barselona Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yönetmeliği ile kurumsal bir çerçeveye kavuşturulmuştur. Yönetmeliğin 7. maddesi, belediyeye ait tüm plan ve programların temel hedeflerinden birinin toplumsal cinsiyet eşitliği olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu hüküm doğrultusunda, belediyenin tüm örgütsel birimleri hem merkezi yapılar hem de il e düzeyindeki birimler kendi faaliyet alanlarında kadınlar ve erkekler arasındaki yapısal farklılıkları analiz etmek, planlama süreçlerini toplumsal cinsiyet perspektifiyle yürütmek ve eşitsizlikleri azaltmaya yönelik özgül politika araçları geliştirmekle yükümlüdür (Ajuntament de Barcelona, 2019b).

Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması stratejisinin uygulanması amacıyla, bu mevzuat çerçevesinde Belediye bünyesinde hem kent düzeyinde hem de il e düzeyinde bu stratejinin yaygınlaştırılmasından sorumlu icra ve teknik yetkilere sahip Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Departmanı kurulmuştur. Feminizm ve LGBTİ

Departmanı ile Birinci Belediye Başkan Yardımcılığı'nın siyasi eř liderliği altında faaliyet gösteren bu birim, Kaynak Yönetimi yapısı içerisinde yer almakta olup bu konumlandırma stratejik açıdan büyük önem taşıtmaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2016).

Barselona'da toplumsal cinsiyet politikalarının temel uygulama aracı olan Kent Planı, belediyenin bu alandaki stratejik yönelimini somutlaştıran bir politika belgesi niteliğindedir. Plan, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin sağlanması yönelik belediye politikalarının gelişimini sistematik biçimde ortaya koyarken, aynı zamanda uygulama süreçlerinin izlenmesine imk n tanıyan bir yönetişim aracıdır. Bu yönüyle Plan, yalnızca cinsiyetler arası eşitliği değil, kadınlar arasındaki farklılıkları da dikkate alan kapsayıcı bir eşitlik anlayışını benimsemektedir. Plan, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının belediyenin tüm politikalarına yayılmasını sağlayan temel araç olarak tasarlanmıştır.

86

Planın hazırlanması sürecinde, toplumsal cinsiyet perspektifi genişletilerek LGBTI boyutu da dâhil edilmekte ve cinsel yönelim ile toplumsal cinsiyet kimliği çeşitliliğine duyarlı bir planlama yaklaşımı benimsenmektedir. Bu yaklaşım, cinsiyet temelli dışlanma biçimlerini çok boyutlu bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Ayrıca yaş, etnik köken, ulusal aidiyet, dinsel inanç, işlevsel çeşitlilik ve sosyo-ekonomik durum gibi kesişimsel değişkenler dikkate alınarak çoklu ayrımcılık biçimlerinin analiz edilmesi, planın temel metodolojik bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2016).

Yönetişim açısından değerlendirildiğinde, toplumsal cinsiyet politikalarının etkinliği, siyasal ve teknik organlar arasındaki eşg d me dayanmaktadır. Toplumsal cinsiyet politikalarından sorumlu siyasal organ, anaakımlaştırılma sürecinden sorumlu teknik birimlerle iş birliği içerisinde planın teşvik edilmesi, uygulanması ve izlenmesinden sorumludur. Bu süreçte belediyenin tüm birimlerinin ve

il e yönetimlerinin katılımı zorunlu tutulmakta; ayrıca katılımcı yönetişim ilkesi doğrultusunda sivil toplum aktörlerinin, özellikle feminist örgütler ve kadın hakları savunucularının sürece dâhil edilmesi teşvik edilmektedir. Katılım mekanizmaları, planın tasarımıdan değerlendirilmesine kadar tüm aşamaları kapsayacak şekilde kurgulanmaktadır.

 zleme ve değerlendirme süreçleri ise bu yönetişim modelinin kritik bir unsurunu oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasından sorumlu birim, planın uygulama süresi sonunda performans göstergelerini ve etki analizlerini içeren kapsamlı bir değerlendirme raporu hazırlamakla yükümlüdür. Bu rapor, Belediye Meclisi'ne sunularak hem hesap verebilirlik hem de kurumsal öğrenme süreçlerine katkı sağlamaktadır.

Barselona modelinde tüm belediye plan ve programlarının toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilmesi zorunlu tutulmuştur. Bu değerlendirme süreci, kamu politikalarının kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini görünür kılan analitik araçlara dayanmaktadır. Bu kapsamda üç temel amaç  ne çıkmaktadır: (i) politika çıktılarının cinsiyete göre farklılaşan etkilerinin tespiti, (ii) uygulama süreçlerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini üretip  retmediğinin analiz edilmesi ve (iii) gerekli durumlarda düzeltici ve iyileştirici politika önerilerinin geliştirilmesi.

Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2016–2020): Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasının Kurumsal Bir Politika Aracına Dönüşümü

Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2016–2020), toplumsal cinsiyet eşitliğini yerel yönetişimin bütününe entegre etmeyi amaçlayan stratejik bir kamu politikası belgesi niteliği taşımaktadır. Plan, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını belediye yönetiminin tüm politika döngüsüne yerleştirmeyi hedefleyen bütüncül bir

yönetişim reformu olarak kurgulanmıştır. Bu yönüyle plan, toplumsal cinsiyet eşitliğini yalnızca belirli sosyal politika alanlarına yönelik sınırlı müdahaleler çerçevesinde değil; kurumsal dönüşüm, politika tasarımı, uygulama mekanizmaları, b t  leme süreçleri, katılım yapıları ve izleme-değerlendirme araçlarını kapsayan yatay bir kamu politikası entegrasyonu modeli olarak ele almaktadır.

Bu Plan, kadınlar ile erkekler arasında ve kadınların kendi aralarındaki eşitliğin teşvik edilmesini amaçlayan bir politika belgesidir. Plan, kadınların söz ve karar alma gücüne sahip olduğu, kadınları etkileyen eşitsizliklerin ortadan kaldırıldığı bir kentin inşasına yönelik stratejik bir yol haritası sunmaktadır. Kısacası Plan, kadınların kültürel, ekonomik, toplumsal ve siyasal yaşama eşit koşullarda katılabildiği ve bu alanlarda özne olabildiği bir kent vizyonunu ortaya koymaktadır. Plan, kadınların siyasal, toplumsal ve teknolojik katılım mekanizmalarını güçlendirmeyi ve kamusal alanda görünür hale gelmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet eşitliği, yalnızca belirli hedef gruplara yönelik bir sosyal politika alanı olarak değil, herkes için erişilebilir, sürdürülebilir, kapsayıcı ve yaşanabilir bir kentin inşasının temel koşulu olarak değerlendirilmektedir (Ajuntament de Barcelona, 2016). Plan yalnızca Kent Konseyi'nin değil, tüm kentin ortak taahhüdü olarak tanımlanmaktadır. Plan, toplumsal cinsiyet perspektifinin tüm politika alanlarına yatay biçimde entegre edilmesini hedeflemekte; belediyein kurumsal işleyişine eşitlik ilkesini yerleştirmeyi ve kent sakinlerinin yaşamları üzerinde somut etkiler yaratmayı amaçlamaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2016).

Planın kurumsal temeli, Avrupa Birliği, İspanya ve Katalonya düzeyindeki toplumsal cinsiyet eşitliği mevzuatına dayanmaktadır. Bu kapsamda özellikle kamu politikalarında toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesinin zorunlu hale getirilmesi ve kamu kurumlarının eşitlik planları hazırlama yükümlülüğü planın temel dayanakları

arasında yer almaktadır. Bu durum, Barselona örneğinin yalnızca yerel ölçekte değil, çok düzeyli yönetişim yapıları içerisinde şekillenen ulusötesi bir eşitlik politikası pratiği olduğunu göstermektedir.

Barselona Belediyesi, bu plan aracılığıyla toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını belediye yönetiminde sistematik bir dönüşüm aracı olarak konumlandırmıştır. Bu dönüşüm; kurumsal süreçlerin yeniden düzenlenmesi, politika üretim araçlarının geliştirilmesi, personelin toplumsal cinsiyet eğitimi, b t leme süreçlerinin yeniden yapılandırılması, sivil toplum katılımının artırılması gibi unsurları içermektedir (Ajuntament de Barcelona, 2016). Bu bağlamda plan, toplumsal cinsiyet eşitliğini bir sosyal politika konusu olmaktan çıkararak kurumsal yönetişim reformunun bir bileşeni haline getirmektedir. Başka bir ifadeyle plan, toplumsal cinsiyet eşitliğini belediye hizmetlerinin belirli bir alt alanına indirgememekte; karar alma, kaynak tahsisi, kurumsal koordinasyon ve kamu hizmeti sunumu süreçlerinin tamamını dönüştürmeyi hedefleyen yapısal bir politika paradigması geliştirmektedir.

Plan, kurumsal dönüşüm, yaşam ekonomisi ve zaman yönetimi, haklar kenti yaklaşımı, yaşanabilir ve kapsayıcı mahalleler olmak üzere dört temel stratejik eksen üzerine kurulmuştur. Bu eksenler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yalnızca sosyal politika alanında değil, ekonomik, me ansal ve yönetsel tüm politika alanlarında uygulanmasını hedefleyen yatay bir politika entegrasyonu modelini göstermektedir (Ajuntament de Barcelona, 2016).

Planın ilk stratejik ekseni olan kurumsal dönüşüm, toplumsal cinsiyet perspektifinin belediye yönetiminin tüm işleyişine entegre edilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda; toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretimi, politika etki değerlendirme araçları, toplumsal cinsiyet b t lemesi, kamu ihalelerinde eşitlik kriterleri, kapsayıcı iletişim politikaları gibi araçlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, toplumsal

cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yalnızca söylemsel bir hedef değil, somut yönetim araçlarıyla desteklenen bir kamu politikası stratejisi olduğunu göstermektedir (Ajuntament de Barcelona, 2016). Özellikle toplumsal cinsiyet bütçelemesi ve etki değerlendirme mekanizmaları, eşitlik politikalarının kurumsal karar alma süreçlerine entegre edilmesi açısından planın yenilikçi yönleri arasında değerlendirilmektedir. Böylece eşitlik ilkesi, yalnızca normatif bir söylem düzeyinde değil; ölçülebilir, izlenebilir ve hesap verebilir yönetsel araçlar aracılığıyla somutla tırılmaktadır.

Planın ikinci eksenini, feminist ekonomi literatüründe  ne çıkan bakım ekonomisi (care economy) yaklaşımına dayanmaktadır. Bu kapsamda plan, bakım emeğinin toplumsal yeniden üretimdeki rolünü görünür kılmayı ve bu emeğin daha adil paylaşımını sağlamayı hedeflemektedir. Bu eksen özellikle kadın istihdamı, bakım hizmetleri, zaman politikaları, yoksulluğun kadınla ması alanlarına odaklanmaktadır. Planın analizine göre kadınlar i ğ c  piyasasında daha düşük gelir elde etmekte, daha yüksek yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalmakta ve bakım sorumlulukları nedeniyle daha dezavantajlı konumda bulunmaktadır. Bu bağlamda plan, sosyal hizmetler, istihdam politikaları ve bakım hizmetleri arasında bütünleşik bir politika yaklaşımı geliştirmeyi amaçlamaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2016). Bu yaklaşım, bakım emeğini ekonomik üretim süreçlerinin dışında konumlandıran geleneksel politika anlayışını sorgulamaktadır. Ayrıca plan, zaman yoksulluğu ve görünmeyen emek gibi feminist ekonomi literatürünün temel kavramlarını yerel politika düzeyine taşıması bakımından dikkat çekicidir.

Planın    nc  eksenini, kentsel haklar perspektifine dayanmaktadır. Bu yaklaşım toplumsal cinsiyet eşitliğini bir sosyal politika hedefi olmanın ötesinde bir kent hakkı (right to the city) meselesi olarak ele almaktadır. Bu eksen kapsamında, siyasal ve sosyal katılım, sağlık hakları, eğitim, kültürel temsil, g   politikaları, konut politikaları, kadına yönelik

 iddetle mücadele gibi politika alanları  ne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet e itliğinin ancak kadınların kentsel kaynaklara, hizmetlere ve karar alma süreçlerine eşit eri imiyle sağlanabileceği varsayımına dayanmaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2016). Dolayısıyla plan, “kent hakkı” yaklaşımını feminist bir perspektifle yeniden yorumlayarak, kadınların kent üzerindeki kullanım, temsil ve karar alma haklarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet e itliğinin mekânsal adalet ve demokratik katılım süreçleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Planın dördüncü eksenini, kentsel mek nın toplumsal cinsiyet açısından tarafsız olmadığı varsayımına dayanmaktadır. Bu kapsamda plan; kamusal alan kullanımı, ulaşım politikaları, kentsel güvenlik, mahalle tasarımı gibi alanlarda toplumsal cinsiyet perspektifinin dikkate alınmasını öngörmektedir. Planın temel varsayımı, kentlerin tarihsel olarak erkeklerin kamusal yaşam deneyimleri temel alınarak tasarlandığı ve kadınların gündelik yaşam pratiklerinin yeterince dikkate alınmadığıdır. Bu nedenle plan, kapsayıcı mahalleler oluşturmayı ve kent mek nını farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarına göre yeniden düşünmeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım, özellikle güvenlik, erişilebilirlik ve bakım odaklı hareketlilik gibi meselelerin kentsel planlama süreçlerine dahil edilmesi, planın mekânsal eşitlik anlayışını güçlendirmektedir.

Planın diğer dikkat çekici özelliklerinden biri katılımcı politika yapım süreçlerine verdiği önemdir. Planın hazırlanma sürecinde kadın örgütleri, feminist hareketler ve sivil toplum kuruluşları aktif biçimde sürece dahil edilmiştir (Ajuntament de Barcelona, 2016). Bu süreçte, 35 katılımcı toplantı düzenlenmiş, yüzlerce politika  nerisi toplanmış, dijital katılım platformları kullanılmıştır. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının yalnızca teknik bir süreç değil aynı zamanda demokratik bir yönetişim süreci olduğunu göstermektedir. Katılımcı mekanizmaların kurumsal politika tasarımına entegre

edilmesi, planın meşruiyet kapasitesini artırmakta ve feminist hareketlerle yerel yönetim arasındaki iş birliğini güçlendirmektedir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları yalnızca yukarıdan aşağıya uygulanan bürokratik müdahaleler olmaktan çıkarak, çok aktörlü yönetim süreçlerinin bir ürünü haline gelmektedir.

Planın uygulanması, Barselona Belediyesi bünyesinde kurulan Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Departmanı tarafından koordine edilmektedir. Bu birim politika koordinasyonu, izleme ve değerlendirme süreçlerinden sorumludur. Plan, performans göstergelerini izleme mekanizmalarını, değerlendirme araçlarını içermektedir. Bu yönüyle plan, yalnızca hedefler belirleyen bir belge değil, aynı zamanda ölçülebilir politika çıktıları üretmeyi hedefleyen bir yönetim aracı niteliğindedir (Ajuntament de Barcelona, 2016). İzleme ve değerlendirme mekanizmalarının kurumsallaştırılması, planın sürdürülebilirlik ve hesap verebilirlik kapasitesini güçlendirmekte; toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının performans temelli kamu yönetimi anlayışı içerisinde takip edilmesine olanak sağlamaktadır. Sonuç olarak Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını yerel yönetim düzeyinde kurumsal bir dönüşüm stratejisine dönüştüren öncü örneklerden biri olarak değerlendirilebilir. Plan, feminist kamu politikalarının yerel yönetim yapıları içerisinde nasıl bütüncül ve ölçülebilir biçimde uygulanabileceğini göstermesi bakımından uluslararası literatürde dikkat çekici bir model oluşturmaktadır.

Tablo 1: Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2016–2020): Stratejik Eksenler ve Politika Entegrasyonu

Kaynak: Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2016–2020), Ajuntament de Barcelona (2016)

STRATEJİK EKSEN	POLİTİKA VE PROGRAMLAR	ÖRNEK POLİTİKA VE PROGRAMLAR
KURUMSAL D�N����	Bilgi ve değerlendirme sistemleri Temel düzenleme, plan ve programlarda toplumsal cinsiyet eşitliği hedefleri Toplumsal cinsiyeti teşvik eden kurumsal yapılar Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi Toplumsal cinsiyete duyarlı b�t�eceleme	Barselona Belediye Meclisi, Kadınlar ve Erkekler Arasında Fırsat Eşitliği Planı (2015–2019)
YAŞAM EKONOMİSİ VE ZAMAN YÖNETİMİ	Satın alma, hibe ve imtiyazlarda toplumsal cinsiyet maddeleri İşgücü politikası araçları ödüller ve onur ni�anları Kapsayıcı iletişim Kadınların, feminist hareketlerin ve toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı kuruluşların katılımı	H�k�met tedbiri: <i>Barselona’da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik kapsamlı yaklaşım sisteminin geliştirilmesi (Kasım 2015)</i>
HAKLAR �EHİRİ	Siyasi, sosyal ve teknolojik katılım Sağlık, cinsel haklar ve üreme hakları Karma eğitim (Co-education) Kültür ve kolektif hafıza Yurttaşlık, çok kültürlülük ve g�� Barınma / Konut şiddetten arındırılmış ya�amlar	<i>Barselona’da yoksulluğun ve güvencesizliğin kadınl��masına karşı strateji (2016–2024)</i>
YAŞANABİLİR, KAPSAYICI MAHALLELER	Küresel adalet ve uluslararası işbirliği Ekoloji ve kentsel mekan Mobilite (Ulaşım) �nleme ve güvenlik	H�k�met tedbiri: <i>Barselona’da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete yönelik bütüncül yaklaşım sisteminin geliştirilmesi (Kasım 2015)</i>
KESİ�İMSELLİK: YAŞAM D�NG��� + SINIF + KÖKEN + LGBTİ + FONKSİYONEL ÇEŞİTLİLİK...		

Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı II (2021–2025): Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılmasının Kurumsallaşması

Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı II (2021–2025),  nceki planın kurumsal kazanımları üzerine inşa edilen ve toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının belediye politikalarındaki etkisini derinleştirmeyi amaçlayan ikinci nesil bir politika belgesi niteliğindedir. Plan,  nceki dönemde elde edilen kurumsal dönüşüm sonuçlarını temel alarak toplumsal cinsiyet perspektifinin tüm belediye politikalarında daha sistematik biçimde uygulanmasını hedeflemektedir. Bu yönüyle ikinci plan, yalnızca politika sürekliliğini temsil eden bir belge değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kurumsal kapasite, uygulama mekanizmaları, bütçeleme süreçleri, veri üretimi ve çok düzlemli yönetişim yapıları aracılığıyla derinleştirildiği yeni bir kurumsallaşma aşamasını ifade etmektedir.

Plan II'nin en dikkat çekici yönlerinden biri, planın toplumsal cinsiyet perspektifinin yatay entegrasyonunu sağlayan açık ve sistematik rehber ilkeler setine dayanmasıdır (Ajuntament de Barcelona, 2021). Bu ilkeler, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, keşişimsellik (intersectionality), kadınların katılımı ve birlikte üretim (co-production), iyi yönetişim, kaynak ve bütçe güvencesi, yerellik ve eř-sorumluluk olarak tanımlanmaktadır. Planın bu ilkeleri açık biçimde formüle etmesi, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının artık yalnızca normatif bir eşişlik hedefi olarak değil; belediye yönetiminin tüm politika döngüsünü düzenleyen bir yönetişim erevesi olarak kurumsallaştırıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, yalnızca belirli politika alanlarına entegre edilen bir araç değil; tüm politika döngüsünü (tasarım, karar alma, uygulama, izleme ve değerlendirme) kapsayan temel strateji olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, Plan I'e kıyasla daha

kurumsallaşmış ve sistematik bir entegrasyon yaklaşımına işaret etmektedir.

Bu bağlamda Plan II, yalnızca politika sürekliliğini temsil etmemekte aynı zamanda kurumsal öğrenme yaklaşımının bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim Plan II'nin tasarım sürecinde önceki planın uygulama sonuçları değerlendirilmiş ve hedeflerin yaklaşık %68,5'inin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Ajuntament de Barcelona, 2021). Bu durum, Barselona Belediyesi'nin toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını tek seferlik bir politika müdahalesi olarak değil; sürekli izleme, değerlendirme, geri bildirim ve kurumsal öğrenme mekanizmalarıyla ilerleyen dinamik bir yönetim süreci olarak ele aldığını göstermektedir. Plan II'nin hazırlanmasında önceki döneme ilişkin uygulama eksiklikleri, kurumsal kapasite sorunları ve politika araçlarının etkinlik düzeyleri sistematik biçimde analiz edilmektedir. Bu yönüyle plan, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarında kurumsal hafıza ve yönetsel süreklilik oluşturmaya hedefleyen uzun vadeli bir yönetim stratejisi niteliği taşımaktadır.

Plan II'nin dikkat çekici yönlerinden biri, eşitlik (equality) kavramından adalet (justice) kavramına doğru normatif bir genişleme içermesidir. Plan, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yalnızca kadın-erkek eşitsizliği bağlamında değil, sınıf, göçmenlik durumu, etnisite, cinsel yönelim ve engellilik gibi çoklu eşitsizlik eksenleri üzerinden ele almaktadır (Ajuntament de Barcelona, 2021). Bu yaklaşım planın üç temel politika önceliğini ortaya koymaktadır: sosyal çoğulculuk, yerelleşme (territorialisation) ve kesişimsellik. Bu yönüyle ikinci plan, klasik toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının ötesine geçerek toplumsal cinsiyetin kesişimsel anaakımlaştırılması yaklaşımına yaklaştığı söylenebilir. Böylece toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri homojen bir kadın kategorisi üzerinden değil; farklı toplumsal konumların kesişiminde ortaya çıkan çok katmanlı yapısal eşitsizlikler çerçevesinde analiz edilmektedir.

Plan II ayrıca sosyal çoğulculuk yaklaşımı, kadınların deneyimlerinin homojen olmadığı ve farklı kadın gruplarının eşitsizlikleri farklı biçimlerde deneyimlediği varsayımına dayanmaktadır. Yerelleşme yaklaşımı ise toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mahalleler arasında farklı yoğunluklarda ortaya çıktığını kabul ederek, politika araçlarının yerel ihtiyaçlara göre farklılaştırılmasını öngörmektedir. Kesişimsellik ilkesi ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sınıf, etnisite, göçmenlik, bakım yükümlülükleri ve dijital erişim gibi diğer eşitsizlik eksenlerinden bağımsız değerlendirilemeyeceğini vurgulamaktadır. Böylece plan, kesişimsel yönetişim anlayışını yerel yönetim politikalarına entegre etmektedir.

Plan II; kurumsal dönüşüm (Institutional Change), yaşam ekonomisi ve zaman organizasyonu (Economy for Life and Time Organisation), haklar kenti (City of Rights) ve sürdürülebilir ve kapsayıcı mahalleler (Close-knit and Sustainable Neighbourhoods) olarak dört temel stratejik eksen etrafında yapılandırılmıştır. Bu eksenler, ilk planın yapısal mimarisini korumakla birlikte politika alanlarının kapsamını genişletmektedir. Özellikle ikinci planın sektörel politika araçlarını (yoksullukla mücadele stratejileri, dijital eşitlik programları, feminist ekonomi girişimleri gibi) şemsiye bir politika belgesi olarak bütünleştirdiği görülmektedir. Bu durum planın üst politika (meta-policy) işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Plan II'nin diğer bir özelliği çok katmanlı bir yönetişim modeline dayanmasıdır (Ajuntament de Barcelona, 2021). Planın yönetişim yapısı, Yönlendirme Kurulu (Steering Group), Kurumlararası Teknik Komite, Barselona Kadın Konseyi  alışma grubu olmak üzere üç temel yapı üzerinden organize edilmiştir. Bu yapı, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yalnızca bir belediye biriminin sorumluluğuunda olmadığı, kurumsal eř sorumluluk (co-responsibility) yaklaşımıyla tüm belediye birimlerine yayıldığını göstermektedir. Böylece toplumsal cinsiyet perspektifi, belirli

uzmanlık birimlerine devredilen teknik bir alan olmaktan çıkarılarak belediye yönetiminin bütününe yayılan ortak bir yönetsel yükümlülük hâline getirilmektedir.

İkinci planın ilk plana göre en önemli farklılıklarından biri politika döngüsünün uygulama ve değerlendirme aşamalarına daha güçlü vurgu yapmasıdır. Plan özellikle, politika uygulama kapasitesi, izleme mekanizmaları, performans göstergeleri, toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesi gibi araçları sistematik biçimde geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet perspektifinin yalnızca politika tasarımı aşamasında dikkate alınmasının yeterli olmadığını; uygulama, veri toplama, performans analizi ve değerlendirme süreçlerinde de kurumsallaştırılması gerektiğini göstermektedir. Planın özellikle veri üretimi, cinsiyete göre ayrıştırılmış istatistiklerin geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet etki değerlendirmelerinin yaygınlaştırılmasına yaptığı vurgu, eşitlik politikalarının ölçülebilir ve hesap verebilir hâle getirilmesini amaçlamaktadır. Bu durum, Barselona Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini performans temelli yönetim anlayışıyla ilişkilendirdiğini ortaya koymaktadır.

Plan II'nin yenilikçi yönlerinden biri yerelleşme stratejisidir. Plan, toplumsal cinsiyet politikalarının kent genelinde homojen biçimde uygulanmasının yeterli olmadığını; mahalleler arasındaki toplumsal, ekonomik ve mekânsal eşitsizliklerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, İlçe Eylem Planları, Yerel İhtiyaç Analizleri ve Mahalle Temelli Eşitlik Politikaları geliştirilmiştir (Ajuntament de Barcelona, 2021). Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mekânsal olarak farklılaştığı ve yerel bağlama özgü politika araçları gerektirdiği varsayımına dayanmaktadır. Böylece plan, mekânsal adalet yaklaşımını yerel yönetim politikalarına entegre etmektedir. Özellikle bakım hizmetlerine erişim, ulaşım olanakları, güvenlik algısı, dijital erişim ve yoksulluk gibi göstergelerin mahalle

 l e inde analiz edilmesi, toplumsal cinsiyet politikalarının yerel ihtiyaçlara göre farklılaştırılmasını mümkün kılmaktadır. Bu yönüyle ikinci plan, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını yalnızca merkezi kurumsal düzenlemeler üzerinden değil; yerel ölçekte farklılaşan ihtiyaçlara göre yeniden yapılandırılmış çok düzeyli bir yönetişim modeli aracılığıyla uygulamaktadır.

Barselona Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planlarının Karşılaştırılmal  Politika Analizi (2016–2020 ve 2021–2025)

Birinci Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2016-2020), feminist perspektifli kamu politikalarının özellikle de kent politikalarının merkezi bir eksen olarak ele alan ilk kapsamlı belediye stratejisi niteliğindedir. Plan, toplumsal cinsiyet eşitliğini yalnızca belirli sosyal politika alanlarına özgü bir mesele olarak değil; belediye yönetişiminin bütününe nüfuz etmesi gereken yatay bir yönetişim ilkesi olarak tanımlamıştır. Bu yaklaşım, politika yapım süreçlerinde ve toplumsal önceliklerin belirlenmesinde yapısal bir dönüşüm yaratmanın temel koşulu olarak değerlendirilmiştir. Bu süreç, aynı zamanda belediye yönetiminde önemli bir paradigma değişimini beraberinde getirmiş; katılımcı yönetişim anlayışının güçlendirilmesi, yurttaş katkılarının ve topluluk bilgisinin tanınması, feminist hareketlerin politika süreçlerine dâhil edilmesi ve mevcut politikaların toplumsal cinsiyet temelli önyargıları yeniden üretilip  retilmedi inin sorgulanması gibi unsurlar planın temel yönelimleri arasında yer almıştır.

Barselona'nın 2016–2021 dönemini kapsayan bu ilk Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı, kentin feminist politikaları açısından bir dönüm noktası olmuştur. Plan,  nceki toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarından ve özellikle Barselona'da güçlenen feminist hareketlerden edinilen deneyimleri kurumsal politika çerçevesine taşı mıştır. Plan; kadınların çeşitliliğini tanıyan, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sınıfsal eşitsizlikler ve bakım emeğiyle ilişkilendiren, kentsel planlama

süreçlerine feminist perspektifi dâhil eden ve kesişimsel eşitsizlikleri görünür kılmayı amaçlayan kapsamlı bir politika yaklaşımı geliştirmiştir. Bu yönüyle Birinci Plan, toplumsal cinsiyet eşitliğini belediyenin belirli hizmet alanlarına özgü sektörel bir politika olmaktan çıkararak, belediye yönetiminin bütününe yayılan yatay bir yönetişim paradigmasına dönüştürmüştür.

Beş yıllık uygulama sürecinin ardından, 2016 Planı'nın hedeflerine çok yüksek bir düzeyde ulaşıldığı söylenebilir (Ajuntament de Barcelona, 2021). Belediye bünyesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı temsil, kadın yoksulluğunun ve güvencesizliğin azaltılması, hakların savunulması ve kentsel planlamaya feminist perspektifin dâhil edilmesi gibi pek çok alanda politikalar hayata geçirilmiştir. Barselona Kent Konseyi bünyesinde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması stratejisinin güçlendirilmesini ve etkin biçimde hayata geçirilmesini sağlamıştır.

Barselona Belediyesi tarafından yayımlanan resmî izleme ve değerlendirme raporlarına göre, plan kapsamında öngörülen 585 eylemin %80,6'sı hayata geçirilmiş; plan hedeflerinin ise yaklaşık %68,5'ine ulaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca "Kurumsal Dönüşüm" eksenini hedeflerin %93,3' ne ulaşılarak en yüksek uygulama düzeyini göstermiştir. Kentteki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesini hedefleyen ve toplumsal cinsiyet eşitliğini tüm belediye politikalarında yatay bir öncelik hâline getiren diğer eksenlerde ise hedeflere ulaşma oranı %54 ile %71 arasında değişmektedir. Ancak burada metodolojik açıdan önemli bir hususun belirtilmesi gerekmektedir. Söz konusu veriler bağımsız dış değerlendirme raporlarından değil, Barselona Belediyesi'nin kendi kurumsal izleme ve öz-değerlendirme mekanizmaları kapsamında hazırladığı uygulama raporlarından elde edilmiştir. Dolayısıyla "uygulama", "başarı" ve "hedeflere ulaşma" gibi kavramlar belediyenin kendi performans göstergeleri ve idari değerlendirme kriterleri doğrultusunda tanımlanmaktadır.

Bununla birlikte söz konusu göstergeler, Barselona Belediyesi bünyesinde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması alanında kayda değer bir ilerleme sağlandığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Özellikle “Kurumsal Dönüşüm” ekseninde elde edilen yüksek uygulama oranı, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından iyi yönetişimi teşvik ederek toplumsal cinsiyet perspektifinin belediyenin yönetsel süreçlerine, karar alma mekanizmalarına ve kurumsal kültürüne sistematik biçimde entegre edildiğini göstermektedir. Planın uygulanma sürecine tüm sektörel alanlar ve ilçelerden yaklaşık 60 örgütsel birimin yanı sıra belediyeye bağlı özerk kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve konsorsiyumların katılmış olması, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının belediye yönetiminin bütününe yayılan kurumsal e -sorumluluk anlayışıyla uygulandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının yalnızca uzmanlık birimlerinin sorumluluğunda yürütülen sınırlı programlar olmaktan çıkarak, belediyenin tüm yönetsel kapasitesini d n   tmeyi hedefleyen kurumsal bir yönetişim modeline d n   t ğ n  göstermektedir.

 kinci Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı (2021–2025) ise önceki planın kurumsal kazanımlarını temel alan ve toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının etkisini daha sistematik, ölçülebilir ve derinle mi  bir düzeye taşımayı amaçlayan ikinci nesil bir politika belgesi niteliğindedir.  kinci plan, önceki dönemde belirlenen temel normatif hedefleri korumaktadır. Bu hedefler arasında toplumsal cinsiyet perspektifinden adil ve eşitlikçi bir toplumun inşası, kadınların karar alma süreçlerine katılımının güçlendirilmesi, bakım emeğinin görünür kılınması ve dengeli paylaşılması, bireylerin toplumsal cinsiyet normlarından bağımsız biçimde yaşayabilmesi ve farklı erkeklik modellerinin teşvik edilmesi gibi hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte ikinci plan, bu normatif çerçeveyi daha ileri taşıyarak

toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını performans temelli ve kesiğimsel bir politika mimarisıyla bütünleştirmektedir.

İki plan arasındaki temel farklılıklardan biri politika tasarımı anlayışında ortaya   çıkmaktadır. 2016–2020 planı büyük ölçüde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kurumsal altyapısını oluşturmayı hedefleyen kurucu bir plan niteliğindedir. Bu planın temel öncelikleri; kurumsal yapıların oluşturulması, toplumsal cinsiyete duyarlı veri üretim mekanizmalarının geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet etki değerlendirme araçlarının oluşturulması ve belediye personeline yönelik eğitim süreçlerinin yaygınlaştırılması olmuştur. Dolayısıyla Plan I’ın temel yönelimi, toplumsal cinsiyet perspektifinin belediye yönetimi içerisinde görünür ve uygulanabilir hâle getirilmesine yönelik kurumsal kapasite oluşturma süreci olarak değerlendirilebilir. Buna karşılık 2021–2025 planı, önceki dönemde oluşturulan bu kurumsal altyapıyı derinleştirmeye ve politika uygulama süreçlerini daha sistematik biçimde yönetmeye odaklanmaktadır. Özellikle politika uygulama kapasitesi, performans göstergeleri, izleme mekanizmaları, b    planlaması, kesiğimsellik ve yerel farklılaşma gibi alanlara daha güçlü vurgu yapılmaktadır. Bu durum, ikinci planın daha olgunlaşmış bir politika tasarımı (policy design) aşamasını temsil ettiğini göstermektedir. Birinci plan daha çok “kurumsal inşa” odaklı bir başlangıç modeli sunarken, ikinci plan “uygulama kapasitesi”, “hesap verebilirlik” ve “ l  lebilir sonuç üretimi” odaklı bir konsolidasyon modeli geliştirmektedir.

Birinci Plan, Barselona’da toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları açısından bir “kırılma noktası” olarak değerlendirilmekte ve feminist perspektifi yerel politika üretiminin merkezine yerleştiren ilk kapsamlı strateji olarak öne   çıkmaktadır. Bu plan; kadınların çeşitliliğinin tanınması, yoksulluğun kadınlaşmasıyla mücadele edilmesi, bakım ekonomisinin görünür kılınması ve feminist kent planlama yaklaşımının geliştirilmesi gibi alanlarda  nc  bir politika  er evesi

sunmuştur. Buna karşılık İkinci Plan, bu çerçeveyi daha ileri taşıyarak toplumsal cinsiyet eşitliğini normatif bir hedef olmaktan çıkarıp operasyonel ve ölçülebilir bir yönetim modeline dönüştürmektedir. Özellikle daha sınırlı fakat ölçülebilir hedeflerin belirlenmesi, her politika alanı için somut eylemlerin tanımlanması, performans göstergelerinin ayrıntılandırılması ve kaynak planlamasının daha sistematik biçimde yapılması, ikinci planın daha sonuç odaklı ve uygulanabilir bir politika tasarımı benimsediğini göstermektedir. Bu nedenle Plan II, Plan I'in vizyoner ve kurucu çerçevesini kurumsal kapasiteye dayalı sürdürülebilir bir uygulama modeline dönüştüren ikinci nesil bir politika belgesi olarak değerlendirilebilir.

İki plan arasındaki önemli farklılıklardan biri de kurumsal kapasitenin gelişim düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Birinci plan, belediye içerisinde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının temel kurumsal mekanizmalarını oluşturmaya odaklanırken; ikinci plan bu mekanizmaları derinleştirmekte ve kurumsal koordinasyon kapasitesini artırmaktadır. Özellikle ikinci planın kurumsal koordinasyon yapıları, bütçe planlaması, izleme-değerlendirme sistemleri ve hesap verebilirlik araçlarını daha sistematik biçimde ele aldığı görülmektedir. Plan II'de yönlendirme kurulları, kurumlar arası teknik komiteler ve Barselona Kadın Konseyi çalışma grupları gibi çok katmanlı yönetim yapılarının oluşturulması, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının belediye yönetiminin bütününe yayıldığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının zaman içerisinde daha kurumsallaşmış, daha koordineli ve daha sürdürülebilir bir yönetim yapısına kavuştuğunu ortaya koymaktadır.

İki plan arasındaki en önemli farklılıklardan biri toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının derinliğiyle ilişkilidir. Birinci plan daha çok “biçimsel anaakımlaştırma” (formal mainstreaming) olarak tanımlanabilecek bir yaklaşım geliştirmektedir. Bu yaklaşım, toplumsal

cinsiyet perspektifinin belediye politikalarına resmî ve kurumsal düzeyde entegre edilmesine odaklanmaktadır. Buna karşılık ikinci plan, “derin anaakımlaştırma” (deep mainstreaming) ve “kesişimsel anaakımlaştırma (intersectional mainstreaming)” özellikleri göstermektedir. Özellikle kesişimsellik yaklaşımının politika tasarımı süreçlerine sistematik biçimde entegre edilmesi, bu dönüşümün en önemli göstergelerinden biridir. İkinci Plan’da toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri yalnızca kadın–erkek ilişkileri üzerinden değil; sınıf, göçmenlik durumu, etnik köken, yaş, bakım yükümlülükleri, dijital eşitsizlikler ve engellilik gibi çoklu eşitsizlik eksenleri üzerinden ele alınmaktadır. Bu yönüyle ikinci plan, klasik toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımının ötesine geçerek feminist kamu politikası literatüründe  ne çıkan kesişimsel yönetişim anlayışına yaklaşmaktadır. Ayrıca ikinci planın yerelleşme (territorialisation) yaklaşımını benimsemesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mahalle ölçeğinde farklılaştığını kabul eden mekânsal bir politika yaklaşımı geliştirdiğini göstermektedir. Mahalle temelli eşitlik politikaları, yerel ihtiyaç analizleri ve il  eylem planları, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının daha bağlama duyarlı biçimde uygulanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla ikinci plan, toplumsal cinsiyet perspektifini yalnızca kurumsal süreçlere değil; mekânsal planlama, dijital yönetişim, bakım ekonomisi ve yerel farklılıklar gibi çok boyutlu politika alanlarına entegre eden daha derinleşmiş bir anaakımlaştırma modeli geliştirmektedir.

İkinci planın en dikkat çekici özelliklerinden biri, açık biçimde birinci planın uygulama sonuçlarından öğrenme sürecine dayanmasıdır. Plan II’nin hazırlanma sürecinde birinci planın başarıları, eksiklikleri ve uygulama kapasitesi sistematik biçimde değerlendirilmiş; hedeflerin gerçekleşme düzeyleri, uygulama sorunları ve kurumsal kapasite eksiklikleri analiz edilerek yeni plan bu bulgular doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. Bu durum, Barselona  rneğinde toplumsal

cinsiyetin anaakımlaştırılmasının tek seferlik bir politika müdahalesi olarak değil; sürekli öğrenme, değerlendirme, kurumsal geri bildirim ve yönetsel adaptasyon mekanizmalarıyla ilerleyen dinamik bir yönetişim süreci olarak ele alındığını göstermektedir. Özellikle ikinci planın daha ölçülebilir hedefler belirlemesi, uygulama ve değerlendirme süreçlerine daha güçlü vurgu yapması, performans göstergelerini ayrıntılandırması ve kesişimsel eşıtsizlikleri daha sistematik biçimde politika tasarımına entegre etmesi, kurumsal politika öğrenmesinin somut  ıktıları olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle Barselona  rneği, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel düzeyde aşamalı biçimde derinleşen, kurumsal kapasiteyle desteklenen ve öğrenme süreçleri üzerinden sürdürülebilir hâle gelen bir yönetişim modeli sunduğunu göstermektedir.

Sonuç

Bu  alışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını kamu politikalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin yatay entegrasyonu olarak ele almış ve bu yaklaşımın kentsel politika bağlamında nasıl kurumsallaştığını Barselona  rneği üzerinden incelemiştir. Barselona Belediyesi tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı I (2016–2020) ve Toplumsal Cinsiyet Adaleti Planı II (2021–2025), karşılaştırmalı kamu politikası analizi çerçevesinde değerlendirilmiş; bu süreçte toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının normatif bir çerçeveden kurumsallaşmış bir yönetişim modeline nasıl evrildiği ortaya konulmuştur.

Analiz bulguları, iki plan arasında belirgin bir süreklilik olmakla birlikte, bu sürekliliğin basit bir politika devamlılığından ziyade kurumsal öğrenme ve kapasite inşasına dayalı bir derinleşme süreci olduğunu göstermektedir. Plan I, toplumsal cinsiyet eşitliğini kentsel politika gündemine taşıyan ve feminist bir normatif  er eve oluşturan kurucu bir belge niteliği taşırken; Plan II, bu çerçeveyi somut politika

araçları, kurumsal mekanizmalar ve ölçülebilir hedefler aracılığıyla uygulamaya dönüştüren operasyonel bir model sunmaktadır. Bu dönüşüm, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının yalnızca bir söylem ya da ilke seti olarak kalmayıp, kamu politikalarının i leyi ine nüfuz eden bir yönetişim pratiğine d n  ebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle çalışma bulguları, Barselona  rneğinde toplumsal cinsiyet anaakımla tırmasının zaman içerisinde daha kurumsalla mı  bir uygulama modeline yöneldiğine işaret etmektedir.

Çalışmanın ortaya koyduğu temel bulgulardan biri, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının etkinliğinin büyük ölçüde kurumsal kapasite, yönetişim mekanizmalarının niteliğine bağlı olduğudur. Özellikle Plan II'de daha görünür hâle gelen kurumlar arası koordinasyon yapıları, teknik komiteler, performans göstergeleri, bütçeleme araçları ve izleme-değerlendirme mekanizmaları, toplumsal cinsiyet perspektifinin belediye politikalarına daha sistematik biçimde entegre edilmesini amaçlamaktadır. Bununla birlikte çalışma, bu araçların toplumsal etkilerini doğrudan ölçmekten ziyade, belediye belgelerinde tanımlanan kurumsal uygulama kapasitesini analiz etmektedir. Dolayısıyla elde edilen bulgular, anaakımla tırmanın toplumsal sonuçlarından çok, yönetsel ve kurumsal dönüşüm boyutuna ilişkin değerlendirmeler sunmaktadır.

Bununla birlikte, analiz toplumsal cinsiyet anaakımla tırmasının yalnızca teknik bir politika aracı olarak ele alınamayacağını da ortaya koymaktadır. Özellikle katılım mekanizmaları, bu yaklaşımın demokratik niteliğini belirleyen temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Plan I'de daha çok danışma düzeyinde kalan katılım mekanizmalarının, Plan II ile birlikte birlikte üretim (co-production) modeline evrilmesi, kadınların ve feminist aktörlerin politika süreçlerinde daha etkin bir rol üstlenmesini sağlamıştır. Bu dönüşüm, toplumsal cinsiyet e itliğinin yalnızca politika çıktılarıyla değil, aynı

zamanda karar alma süreçlerinin demokratikle mesiyle de doğrudan ili ekli olduğunu göstermektedir.

Çalışma ayrıca toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının zaman içerisinde daha derinle mi  ve ke i imsel bir politika yaklaşımına yöneldiğini göstermektedir. Özellikle Plan II’de toplumsal cinsiyet e itsizliklerinin yalnızca kadın erkek eşitsizliği üzerinden değil; sınıf, göçmenlik durumu, etnik köken, ya , bakım emeği, dijital eşitsizlik ve engellilik gibi çoklu eşitsizlik eksenleriyle birlikte ele alınması dikkat çekmektedir. Bu durum, Barselona Belediyesi’nin toplumsal cinsiyet politikalarında ke i imsellik yaklaşımını daha görünür biçimde politika tasarımına dâhil etmeye çalıştığını göstermektedir. Öte yandan çalışma, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının karşı karşıya olduğu bazı yapısal sınırlılıkların devam ettiğini de ortaya koymaktadır. Ke i imsellik yaklaşımının uygulamaya tam olarak yansıtılması, katılımın tüm toplumsal grupları kapsayacak biçimde genişletilmesi ve değerlendirme mekanizmalarının uzun vadeli etkileri ölçebilecek şekilde güçlendirilmesi, bu sürecin önündeki temel zorluklar arasında yer almaktadır. Bu durum, anaakımla tırmanın sürekli bir politika öğrenmesi ve kurumsal adaptasyon süreci gerektirdiğini göstermektedir.

Bu  alı ma, literatüre üç temel katkı sunmaktadır. İlk olarak, toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasını “yatay entegrasyon” kavramı üzerinden ele alarak, toplumsal cinsiyet perspektifinin yalnızca belirli sosyal politika alanlarına değil, kamu politikalarının bütününe nüfuz eden bir yönetişim yaklaşımı olduğunu göstermektedir. İkinci olarak  alı ma, Barselona Belediyesi’nin iki farklı dönem planını karşılaştırmalı biçimde analiz ederek yerel düzeyde toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının kurumsallaşma süreçlerine ilişkin ampirik bulgular sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, özellikle yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyetin anaakımla tırılmasının yönetsel araçlar, kurumsal kapasite ve politika öğrenmesiyle ilişkisini inceleyen

sınırlı sayıdaki çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır.   nc  olarak çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının zaman içerisinde nasıl dönüşebildiğini ve bu dönüşümün hangi yönetişim mekanizmaları aracılığıyla desteklendiğini göstermektedir.

Politika yapıcılar açısından çalışma, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için üç temel koşula işaret etmektedir. Bunlar arasında güçlü ve sürdürülebilir kurumsal yapıların oluşturulması, toplumsal cinsiyet perspektifinin politika döngüsünün bütün aşamalarına sistematik biçimde entegre edilmesi, kurumsal koordinasyon mekanizmalarının geliştirilmesi ve katılımcı yönetişim süreçlerinin güçlendirilmesi  ne çıkmaktadır. Barselona  rneği, bu araçların yerel düzeyde nasıl yapılandırılabilereğine ilişkin önemli bir politika deneyimi sunmaktadır; ancak bu deneyimin farklı siyasal ve yönetsel bağlantılarda nasıl sonuçlar üreteceği karşılaştırmalı çalışmalarla daha kapsamlı biçimde değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Barselona  rneği, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının yerel düzeyde uygulanabilirliğine ve dönüştürücü potansiyeline ilişkin güçlü bir kanıt sunmaktadır. Ancak bu potansiyelin gerçekleşmesi, yalnızca politika belgelerinin varlığına değil; bu belgelerin kurumsal kapasite, politik irade ve toplumsal katılım ile desteklenmesine bağlıdır. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, statik bir politika aracı olarak değil, sürekli öğrenme, uyum ve dönüşüm gerektiren dinamik bir yönetişim süreci olarak ele alınmalıdır.

Bununla birlikte bu bulguların belirli metodolojik sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma, tek vaka incelemesine dayalı olarak yalnızca Barselona Belediyesi'nin planlarını analiz etmekte ve büyük ölçüde belediyenin resmî politika belgeleri, izleme raporları ve kurumsal değerlendirme dokümanlarına

dayanmaktadır. Dolayısıyla alışma, önemli ölçüde belediyein kurumsal öz-anlatısını yansıtan kaynaklar üzerinden şekillenmektedir. Ayrıca planların kadınların gündelik kent deneyimleri üzerindeki somut etkileri, saha araştırmaları ya da bağımsız kullanıcı deneyimleri aracılığıyla doğrudan ölçülmemiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının toplumsal etkilerinden çok, kurumsal ve yönetsel boyutlarına ilişkin değerlendirmeler sunmaktadır. Benzer biçimde kesişimsellik yaklaşımının uygulamadaki sonuçları, katılım mekanizmalarının farklı toplumsal gruplar açısından kapsayıcılığı ve planların uzun vadeli etkileri de mevcut analiz kapsamında sınırlı biçimde değerlendirilebilmektedir. Bu durum, gelecekte yapılacak çalışmaların karşılaştırmalı yerel yönetim analizlerine, saha verilerine ve farklı toplumsal aktörlerin deneyimlerine daha fazla odaklanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Bu erevede Barselona  rneği, toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının kent düzeyinde uygulanabilirliğine ilişkin önemli bir politika deneyimi sunmakla birlikte, bu deneyimin farklı siyasal ve kurumsal bağlamlara doğrudan genellenmesi dikkatli değerlendirilmelidir. Bununla birlikte çalışma, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının statik bir politika aracı olarak değil; sürekli kurumsal öğrenme, politik irade, kaynak tahsisi, yönetsel koordinasyon ve toplumsal katılım gerektiren dinamik ve çok katmanlı bir yönetişim süreci olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Kaynakça

- Ajuntament de Barcelona (2016). "El Pla per a la Justícia de Gènere 2016–2020".
https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/pla_per_la_justicia_de_genere.pdf
- Ajuntament de Barcelona (2019a). "Pla per la Justícia de Gènere Seguiment del programa d'actuació 2018–2020".https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/seguiment_del_pla_per_la_justicia_de_genere_2018-2020.pdf
- Ajuntament de Barcelona (2019b). "Reglament per a l'equitat de Gènere a l'Ajuntament de Barcelona".
https://ajuntament.barcelona.cat/eixample/sites/default/files/documentacio/reglament_equitat_catala_baixa.pdf
- Ajuntament de Barcelona (2021). *II Pla per a la Justícia de Gènere 2021–2025*.
https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/123474/3/NouPla_2021-2025-ONLINE-CAT-interactiu.pdf
- Álvarez, I. (2024). *Fábulas del Constitucionalismo Feminista*. Dykinson.
<https://doi.org/10.14679/3430>
- Álvarez, I. (2025). *La Perspectiva de Género. Notas Sobre lo Imposible* *Revista De Derecho Del Trabajo y Protección Social*. Labos.
- Bacchi, C. L. (1999). *Women, Policy and Politics: The Construction of Policy Problems*. Sage Publications, London.
- Barber, B. (2013). *If Mayors Rule the World: Dysfunctional Nations, Rising Cities*. Yale University Press, New Haven.
- Beauvoir, S. (1973). *The Second Sex*. Vintage Books, New York.
- Beveridge, R., Koch, P. (2022). *How Cities Can Transform Democracy*. Polity Press, Cambridge.
- Bofill, L. A. (2008) *Guia per al Planejament Urbanístic i l'ordenació Urbanística amb la Incorporació de Criteris de Gènere*. Generalitat de Catalunya, Institut Català de les Dones, Barcelona.
- Bondi, L. (1998). Gender, Class, and Urban Space: Public and Private Space in Contemporary Urban Landscapes. *Urban Geography*, 19 (2), ss. 160–185.
-

- Booth, C., Bennett, C. (2002). Gender Mainstreaming In the European Union: Towards a New Conception and Practice of Equal Opportunities?. *European Journal of Women's Studies*, No: 9 (4), ss. 430–442.
- Butler, J. (1986). Sex and Gender in Simone de Beauvoir's Second Sex. *Yale French Studies*, No. 72.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge, New York.
- Council of Europe (2026). What is gender mainstreaming?.
<https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>
- Daly, M. (2005). Gender Mainstreaming In Theory and Practice. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, No: 12 (3), ss. 430–450.
- Dymén, C., Ceccato, V. (2012). *An International Perspective of the Gender Dimension in Planning for Urban Safety*. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Gilbert, M. R. (1997). Feminism and Difference in Urban Geography. *Urban Geography*, 18 (2), ss. 160–179.
- Gregorio Hurtado, S. (2010). El Desarrollo de Las Iniciativas Comunitarias Urban y Urban II en Las Periferias Degradadas de Las Ciudades Españolas. Una Contribución a la Práctica de la Regeneración Urbana en España. *Ciudades*, No: 13, ss. 30–56.
- Gregorio Hurtado, S. (2017). A Critical Approach to EU Urban Policy from the Viewpoint of Gender. *Journal of Research in Gender Studies*, No: 7 (1), ss. 200–215.
- Hardt, M., Negri, A. (2009). *Commonwealth*. Harvard University Press, Cambridge.
- Harvey, D. (1996). *Justice, Nature and the Geography of Difference*. Blackwell Publishing, New Jersey.
- Harvey, D. (2012). *Rebel Cities*. Verso, London.
- Hooks, b. (1981). *Ain't I a Woman: Black Women and Feminism*. South End Press, Cambridge.
- Hooks, b. (1984). *Feminist Theory: From Margin to Center*. South End Press, Cambridge.
- Jarvis H.; Kantor P. & Cloke J. (2009). *Cities and Gender*. Routledge, Taylor & Francis Group, London.
-

- Knox P. & Pinch S. (2006). *Urban Social Geography: An Introduction*. Prentice Hall, Harlow.
- Kohn, M. (2016). *The Death and Life of the Urban Commonwealth*. Oxford University Press, Oxford.
- Listerborn, C. (2007). Who Speaks? And Who Listens? The Relationship Between Planners and Women's Participation in Local Planning in a Multi-Cultural Urban Environment. *Geo Journal*, No: 70(1), ss. 60–74.
- Lombardo, E., Meier, P., Verloo, M. (2009). *The Discursive Politics of Gender Equality Stretching, Bending and PolicyMaking*. Routledge, London.
- Lombardo, E., Meier, P., Verloo, M. (2017). Policymaking from a Gender Equality Perspective. *Journal of Women, Politics & Policy*, No: 38 (1), ss. 1–20.
- Low, M. (1997). Representation Unbound: Globalisation and Democracy. *İçinde Spaces of Democracy*, ed. Cox, K., Guilford, New York.
- Madariaga, I. S., & Neuman, M. (2020). *Engendering Cities: Designing Sustainable Urban Spaces for all*. Routledge.
- Mansbridge, J. (1999). Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women?. *The Journal of Politics*, Vol. 61, No. 3.
- Massey, D. (1994). *Space, Place, and Gender*. University of Minnesota Press, Minneapolis
- McDowell, L. (1983). Towards an Understanding of the Gender Division of Urban Space. *Environment and Planning: Society and Space*, No: 1(1), ss. 59–72.
- McDowell, L. (1999). Gender, identity and place: Understanding feminist geographies". Ediciones Cátedra, Madrid.
- McDowell, L. (2000). Genero, Identidad y Lugar. Un Estudio de las Geografías Feministas. No: 60, Universitat de Valencia.
- Meijer, I. C., Prins, B. (1998). How Bodies Come to Matter: An Interview with Judith Butler. *Signs*, 23, No.2.
- Otero-Hermida, P., Lorenzo, R. B. (2020). Gender Mainstreaming In Spain: Policy Instruments, Influencing Factors, and The Role of Local Government. *Local Government Studies*, No: 46 (6), ss. 860–885.
- Pateman, C. (1988). *The Sexual Contract*. Polity Press, Cambridge.
- Phillips, A. (1995). *The Politics of Presence*. Oxford University Press, Oxford.
-

- Pitkin, H. (1967). *The Concept of Representation*. University of California Press. Berkeley.
- Pollack, M. A., Hafner-Burton, E. (2000). Mainstreaming Gender In the European Union. *Journal of European Public Policy*, No: 7 (3), ss. 430–455.
- Rees, T. (2005). Reflections on the Uneven Development of Gender Mainstreaming in Europe. *International Feminist Journal of Politics*, No: 7 (4), ss. 550–572.
- Rodríguez-García, M. J., Donati, F. (2021). European Integral Urban Policies from a Gender Perspective: Gender Sensitive Measures, Transversality and Gender Approaches. *Sustainability*, No: 13 (17).
- Soja, E. W. (2000). *Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions*. Blackwell Publishers, New Jersey.
- Soja, E. W. (2010). *Seeking Spatial Justice*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Spain D. (2005). Space and Status. İçinde, *Cities and Society*. Kleniewski N. (Ed.). Blackwell Publishing, Malden.
- True, J. (2003). Mainstreaming Gender in Global Public Policy. *International Feminist Journal of Politics* 5(3):368-396.
- Walby, S. (2005). Gender Mainstreaming: Productive Tensions In Theory and Practice. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, No: 12 (3), ss. 320–340.
- Webster, F. (2000). The Politics of Sex and Gender: Benhabib and Butler Debate Subjectivity. *Hypatia, Indiana University Press*, Vol.15, No. 1.
- Van Den Berg, M. (2017). *Gender in the Post-Fordist Urban: The Gender Revolution in Planning and Public Policy*. Springer International Publishing, Cham. ISBN 9783319525334. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-52533-4>
- Verloo, M. (2005). Mainstreaming Gender Equality in Europe: A Critical Frame Analysis Approach. *Greek Review of Social Research*, No: 117, ss. 11-34.
- Young, I. M. (2000). *Inclusion and Democracy*. Oxford University Press, Oxford.

Extended Abstract

Despite urban areas are expanding rapidly, the specific needs, experiences, and risks faced by women are still insufficiently addressed within urban transformation and governance processes. While women formally possess the right to participate in urban governance, policy-making, and decision-making processes, they continue to encounter significant structural barriers shaped by multiple and intersecting axes of inequality, including age, gender, sexual orientation, ethnicity, religion, socioeconomic status, and disability. This situation necessitates the development of inclusive and gender-sensitive institutional mechanisms that are capable of integrating equality considerations into public policymaking processes. In this context, gender mainstreaming has emerged as one of the principal strategies aimed at systematically incorporating a gender perspective into all stages of the public policy cycle.

Analysing the transversal integration of gender perspectives across urban policy domains is therefore critical for understanding the extent to which local governance mechanisms can enhance women's participation in urban decision-making processes and contribute to more inclusive forms of democratic governance. Building on this framework, the present study examines the institutionalisation of gender mainstreaming within urban governance through the case of Barcelona. More specifically, the study comparatively analyses the Barcelona Gender Justice Plans for 2016–2020 and 2021–2025 with a view to investigating how gender equality policies have been integrated into local policy processes, governance structures, and urban planning mechanisms.

The study addresses to answer the following research question: how has gender mainstreaming evolved as a strategic governance instrument within Barcelona's urban policy framework, and to what extent has this evaluation contributed to the institutionalisation of participatory and gender-sensitive urban governance? Methodologically, the research adopts a qualitative case study design based on comparative document analysis and public policy evaluation. The analysis draws primarily on official municipal gender plans, institutional reports, implementation and monitoring documents, and secondary academic literature. The two plans are comparatively evaluated through a set of analytical criteria, including institutional capacity, horizontal policy integration, participatory governance mechanisms, intersectionality, monitoring and evaluation systems, and policy implementation instruments.

The findings demonstrate that Barcelona has moved beyond a narrowly formal and procedural understanding of gender mainstreaming toward a more institutionalised, intersectional, and governance-oriented approach. In particular, the 2021–2025 Gender Justice Plan reflects a significant deepening of gender mainstreaming through strengthened institutional coordination, expanded participatory mechanisms, enhanced monitoring instruments, and a broader integration of intersectionality into

urban policymaking processes. Nevertheless, the study also identifies continuing challenges regarding implementation gaps, institutional capacity, fiscal sustainability, budgetary constraints and the risk of reducing gender mainstreaming to a predominantly technical-administrative exercise.

The study argues that Barcelona represents an important case for understanding how gender mainstreaming can function not merely as a symbolic equality discourse but as a transformative urban governance strategy. In this respect, the study contributes to the literature on gender mainstreaming, feminist urban policy, and local governance by demonstrating how gender equality can be embedded into urban policy processes through institutional mechanisms, participatory governance structures, and intersectional policy design.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu alışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırma Etik Kurul Onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları

Beyza GÜNGÖR: %100

ıkar atışması

Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar atışması bulunmamaktadır.